

HALKEVİ

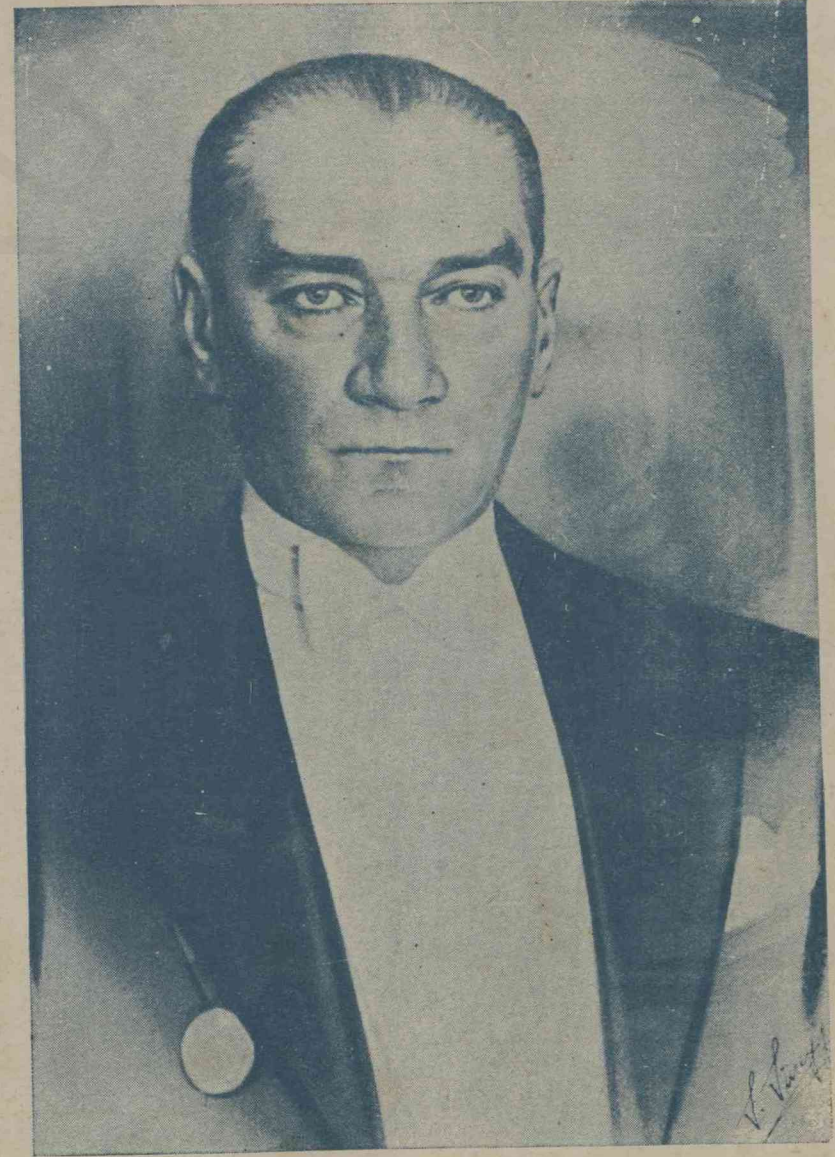
SAYI: 29

İÇİNDEKİLER

30 Ağustos	F. Ş. Yersel
Hava Tehlikesini Bilmek	Faruk
Zehirli Gaz Tehlikesi	Dr. Nuri Kutkan
Gönüller Diyarı	Nilüfer Yalnız
Tecim ve Endüstri Odaları	Ziya Boral
Köylerimizde Gördüklerim	N. Necati Özeren
Bu Bir Masal Değil	Şahap Hüsnü Gürsel
Özelti [Şiir]	M. Yalnız
Drayfarming Yöndemine uygun çalışmakla kuraklığın tesiri ne derece azaltılabilir	A. N. Kırac
İki Duygu [Şiir]	N. Ok

ESKİŞEHİR
HALKEVİ
TARAFINDAN
ÇIKARILIR

Sakarya Basım Evi : Eskişehir

30 Ağustosun Eşsiz Başbuğu
KÂMAL ATATÜRK

Yazı ve Neşriyat
müdürü
Faruk Yersel

HALKEVİ

30 Ağustos 935

Çıkaran : Ekişehir
HALKEVİ
Neşriyat Şubesi

Yıl : 3

Sayı : 29 - 30

30 AĞUSTOS

EVRENSEL BİR KALKINMADIR...

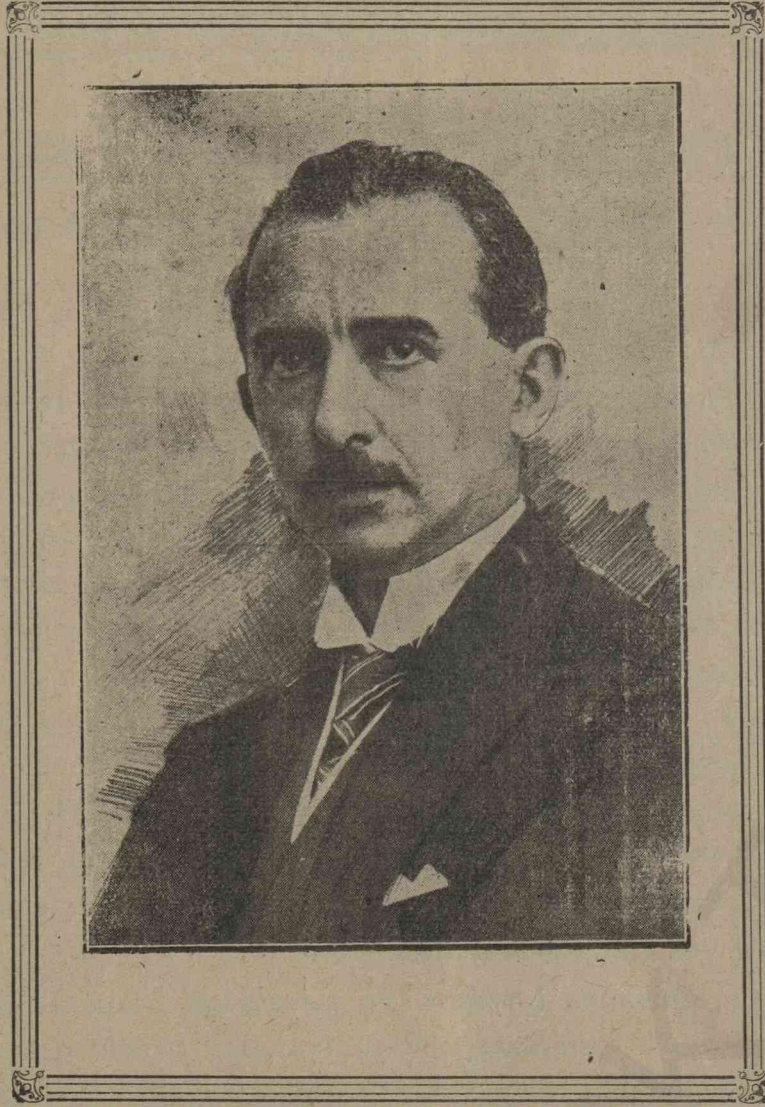
Yazan : F. Ş. YERSEL

En büyük, en eşsiz ve everensel bir zaferin on üçüncü yıl dönümü, yine bu gün ulusun benliğinde bir sönmez güneş parlaklığı ile ışıplanıyor... Tarihin her devrinde, süel ve göz kamaşdırıcı zaferler yaratmakla ünlenmiş Türk için 30 Ağustos kadar önemli, 30 Ağustos kadar özel ve büyük bir savaş yoktur... 30 Ağustos, ne bir Çaldıran yürüyüşü, ne bir Vaterlo, ne Verdon ve yahut Mısır akınıdır. Bu doğuş, Çanakkalede başlayan, İn önünde yenilenen, Sakaryada anlamını belirten ve ... Dumluda sonucunu veren ulusal bir kalkınmanın tarihidir. En çok siyasal hırsların, aristokrat menfaatların, dikdatör çılgınlıklarının bir doğumu olmakla iğrençleşen ve uluslara yüceltmekten çok küçülmek gereklerini veren harb, 30 Ağustosda taşıdığı anlam ile kutsallaşmış, meşrulaşmıştır!...

O sabah, Dumluda toplanan ve yumruklarını sıkarak doğuşa hazırlanan ordu, ırgadlaşan bir tutkunlukla büyük İskenderin ardına takılan çokluk değildir!... O sabah, sipersiz mevzilerde, süngülerini alın teri ile yağlıyan yiğitler, kuduzlaşan bir istekle Piyer Lermite'nin haçının arkasından yürüyen çılgınlar değildir... O sabah, Tunç göğüslerini, İzmir'den esen yellere açarak ölümü seve seve kucaklıyan erler, kanlı bir iştahla dişlerini gıcırdatan Napolyonun amaçlarını şaşırmış şövalyeleri değildir!...

Orada bir ulus vardır!...

Bir ulus, tarihsel ve büyük davasının sonunu almak için oraya gelmiş dikilmiştir!... Ve Dumlu, ulusun ordu, ordunun ulus olduğu yerdirl... Soysal ve demokrat bir ruh, çal tepenin üstündeki yeşil gözlü başbuğun varlığında toplanmıştır!... İki dudağının

fısıldadığı her sözü, on dört milyonluk bir gönül, tek beste ile söylemektedir!...

30 Ağustos, bir arslan bileğine takılan zencirlerin kırılışı, bir yiğit bağrına saplanan paslı kamanın parçalanışı ve battı sanılan bir tarih güneşinin daha keskin bir aydınlıkla doğuşudur!... Onda, oburlaşan batının, bütün doğuya uzanmış enli ve kanlı dilini ko-

parmaktan doğan özel bir anlam vardır. Bu dil ki, doğu topraklarını doymıyan bir alkolik iştihai ile yalaya yalaya aşındırıyor ve bütün doğunun iç varlığını boşaltarak oraya kendisini yerleştirmek istiyordu!... O dil ki, Yıllardanberi, Kaptelasyon, Mandatlerlik, ekonomik yücelme gibi türlü türlü haplarla uyutulan za-

vallı Asyanın temiz ruhuna iğrenç salyalar dökerek aydınlığı çamurluyordu... Ve o dil ki doymak bilmez bir midenin içinden doğunun göbeğine uzanmışdı... Artık bunu koparmak, artık bunu parçalamak ve tutsak uluslara hürriyet sunmak gerektir!... 30 Ağustos işte bu bahar havasının ilk önce Türk topraklarını kapladığı ve sonra bütün doğuya doğru yayıldığı sabahdır!...

30 Ağustosla: Yalnız bir ulus, başka bir ulusu yenmiş değildir. Bu evrensel savaşı, dünyanın soysal ve ekonomik nizamında büyük bir devrim olmuş, insanlar, hayatın gerçeklerini, realitenin tokatları ile öğretebilmişlerdir... O güne kadar kendi öcü ve gücüne güvenerek, Asya için her dakika yeni bir esaret plânı çizen ve müstemlekelerden gelen delegeleri, Saraylarının dehli-zinden, sırmalı hizmetcilerle koğduran avrupa emperyalistleri, 30 Ağustosla, Marmaranın öbir yakasındaki yeni varlığın ne olduğunu öğrenmişler, ve 3 asır sonra, başlarını dağunun eşiklerine eğerek: [Görüşelim] demek zorluğuna düşmüşlerdir!...

* * *

Tarihi bir az inceleyerek okursak görürüzki, batı dünyası, en çok insan esirliğini, esir tecimenliğini ortadan kaldıracığı için öğrenmektedir... Bir kimsesiz genç kızın, bir korsan gemisinden, esir pazarına çıkarılması ve orada satılması, insanlık için şübhesizki yüz karası idi... Bu çirkin adeti ortadan kaldırmış olmakla kıvançlanan batı, istediği kadar göksünü gerebilir!... Fakat esir tüccarlığını, toptancılığa dökmek şartile!... Gözleri gururdan, kendini beğenirlikten ve hırsdan kararan avrupa: esir tecimenliğini toptancılığa vurmuş, ferdlerin yerine doğu uluslarını topdan alıp satmağa başlayarak zalimliğin en korkuncunu en öğrencini irtikâp etmiştir!...

Korsanlığın soysal bir durum gösterdiği ve esirciliğin evrensel ve arsi ulusal bir tecim olduğu 20 ncı asırda, 30 Ağustos en büyük devrimi yaratmış, tarih gecelerinin karanlığında, silahsız ulusların kapılarını yoklayan medenî korsanlara geldikleri yeri göstermiş ve mazlum uluslara kalkınmanın borusunu çalmıştır!...

Onun içindirki 30 Ağustos evrenseldir ve yeni bir devrin başlamasıdır!...

Bu devrin açılışı ile, Türk ulusu, bu günkü mutlu hayata kavuşmuş, büyük devriminin randmanını elde etmiş, siyasal durumunu pekleştirerek dünya medeniyetinde ön safa geçmiştir... Bütünün klasik ve küflü inan ve güvenlerini bir yumrukla yere seren 30 Ağustos, doğudaki uyutucu, esnedici ve harap edici

[İtikad ve tevekkül] ruhunuda kaldırmış, Türk ulusuna dinamik ve radikal bir durum vermiştir!... Hılafet bu tarihte temellerinin çürüdüğünü anlamış, saltanat bu tarihte çatısının eğildiğini öğrenmiş, medrese ve tekke bu zaferin anlamı ile sarsılmış, ve koca Türk, uzun bir çileden sonra bu zaferle kendi yerine geçmiştir!...

30 Ağustos güneşinin ışılaaında, Şapka, Yeni yazı, Kadının hürriyeti, Medenî kanun, ve kültürüne kavuşan Türkiyenin devrimleri pırıldamakta ve bütün uluslara yaşamının gerekleri serpiilmektedir!...

Bundan ötürü 30 Ağustos, bütün zaferlerden üstün ve bütün savaşlardan evrenseldir! Ve bundan ötürü 30 Ağustos, Türk tarihinde, dünyaya yeni bir yön veren bir devrim olarak yazılacaktır!... Bu tarihin başında ise... Yeşil ve keskin gözleri, sert ve sevgen bakışı, çekici ve yaratıcı durumu, güzel, çok güzel yüzü ile Atatürk vardır!...

Ey en büyük adam!... Hiç bir başkan ulusunu senin kadar mesut etmemiş ve hiç bir ulus, senin kadar büyük bir dehâ yaratmamıştır!...

Hava Tehlikesini

Bilmek Ondan Yılmak Değildir!...

Yazan : FARUK

Yılan , gizli ve sinsi bir düşman olduğu içindir ki korkunçdur! Eyi ve hedefini görebilen hiç bir aslan avcısı yoktur ki , orman- da , gözleri açık ve eli tetikte iken , her hangi bir saldırıdan yılsında , bir çam dibinde ölüm terleri döksün!...

Tehlike , akıllı adamlar için bir uyanıklık ötürüsüdür!... Benliğine güvenen , sinirlerini pek tutan ve vakitsiz uykudan tiksilenler , tehlikeyi gördükçe güçlenir ve güçlendikcede benimser fakat yadırgamazlar!...

Onun için Hava Tehlikesini bilmek başka , hava tehlikesinden korkmak yine başkadır. Bunlardan birincisi güçlü , akıllı ve er yapılı keslerin , ikinciside ellerini kovnuna koyup boşluktan yardım bekliyen kütürümleşmiş çaresizlerin hasletidir!... Tehlikeyi bilen korkmaz , uyanık durur... Fakat bu o demek değildir ki , yigit bir adam , tehlikeden korkmadığı için körleşen bir cesaret ve atılganlıkla kendini onun kucağına atar... Hayır , böyle bir harekete ancak budalalık ve ahmaklık derler...

* *

Yer yüzünde bu gün için büyük ve yadırganmaz bir Hava Tehlikesi vardır. Uluslar , yarınki bir harp için silahlanma yarışına girişmişlerken , uçmanlığı en ileri götürmenin çaresine bakmakta ve akla sığmaz icadlar yapmaktadırlar... Acunun bütün fen ve teknik kurumlarının yüzde ellisi yalnız hava harpleri için çalışıyorlar.. Kimya labratuvarlarında her gün yeni ve öldürücü bir gazın terkipleri aranıyor , bulunuyor ve deneniyor!.. En kuvvetli motörlerle en göz kamaştırıcı süratlerin elde edilmesi için uykusunu feda eden mühendislerin sayısı pek çoktur. Uçmanlık öyle bir görünüş gösteriyorki , artık bir harp için yolları , dağları , denizleri ölçüp hesaba katmağa gerek verilmiyor...

İngilterede yapılan bir deneme sonucunda , bir hava filosunun bütün ingiliz donanmasını kımıldanmaz , yürümez ve iş görmez bir hale getireceğini anlaşılmıştır. 1933 de İtalyanlar , Milano ve diğer büyük şehirlerinden biri üstünde dir hava manavrası yapmışlar , bu şarın bir saat içinde harap olacağını denemişlerdir... Saatte sekiz yüz kilo metre süratle uçuş yapabilen bir uçak , yalnız , bir harp uçağı değil , bir bombarduman uçağı olarakta iş görecektir ve iki bin metrodan , göz kamaştırıcı bir hızla ve dim dik aşağıya inecek , elli metroya kadar alçaldıktan sonra bombayı istediği noktaya , görerek bilerek atacak ve aynı hızla tekrar yükselecektir. Sürati bu kadar artırılmış , kullanılması bu kadar kolaylaştırılmış olan uçakların taşıdıkları bombalara gelince: Bunların içinde yangın , zatürree , yapanlar , boğucu gaz serpeller , ve daha bin türlü ölüm saçanlar vardır. Bir uçağın taşıdığı bu bombanın yanı başında , bir insan , adeta bir böcek kadar küçük kalıyor. Artık o bombanın büyüklüğünü , korkunçluğunu kendimiz hesap edelim...

* *

Gazetelerde , mecmualarda okuyor , ajanslarla öğreniyor ve gezenlerden dinliyoruz ki , her ulus , yarınki hava tehlikesine karşı şimdiden tetbirler düşünmekte , hele zehirli gazlardan kurtulmak için sığınaklar yapmaktadır. Bir gece yarısı , tatlı uykumuza dalmış bulunurken , apansız göklerimizde türeyecek iki üç bombardıman tayyaresi üstümüze ölüm ve ateş dökmeğe başlayınca ne yaparız?... böyle bir saldırış önünde akla gelecek iki tetbir vardır. Biri hemen yakın sığınaklara koşup barınmak , o biride , bu uçakları , göklerimizde uçurmanın yoluna bakmak!... Sığınaklar baş gösteren tehlikeye karşı son çaredir!... Fakat biz , daha önceden , Hava tehlikesinin ne olduğunu bilmiş , anlamış , ona göre ödevlerimizi yapmış isek toprağın altında ecel terleri dökmeğe gerek vermeden gücümüzü artırır , uçmanlığımızı ilerletir , uçak sayısını çoğaltır , ve göklerimize çelik kanatlı bekciler dikerek güvenimizi pekleştiririz.

Yoksa , Hava kuvvetlerimizi eksik bırakır , ödevlerimizi yapamazsak , o zaman sığınaklar ve maskeler bizi istediğimiz ulusal üstünlüğe ulaşıramaz!... Belki alacağımız tetbirler yüzünden bombalar , zehirli gazlar , bizi öldürmemiş olabilir. Belki sığınaklara sokularak gökten akan ecel yağmuru ile ıslanmiyabiliriz. Fakat düşman uçağı bombalarını atıp bir saat sonra uzaklaşınca dışa-

rıya çıkar , birde bakarızki , bin bir emekle yaptığımız yapılar yıkılmış , şurada burada yangınlar başlamış ve bu uçmak ili bir örenlik olmuştur... Bunu kim ister?... Buna hangi gönül katlanır?... Onun için , bize düşen ilk ödev , düşman uçaklarını yurdumuzun göklerine sokmamanın çaresine bakmaktır!... İşte uyanık ve yiğit uluslar , bu bakımdan , hava tehlikesinden yılmaz , o tehlikeye karşı kollarını sıvar , ünlü bir kalkınma ile iş başına geçer , tehlikeden daha çok tehlike olurda başkalarını tepelemenin yolunu bulurlar!... Bizki bunca tasa , dert , işgence ve bungunluk çekdikten sonra , tarihin bağrında , hiç bir ulusa nasip olmiyan en yüce bir zafer kazandık!... Bizki , esirliğin açısını kısa bir zamanda tadarak , İstiklâl ayrılığı ile tutuşan bağrımızı döge döge yillarca boğuşduk , döğüşdük , didişdik ve şu mutlu güne kavuşduk!.. Böyle bir ulus , körleşen ve pısıriklaşan bir tevekkülle , boynunu bükmez , tehlikeden korkmaz , ancak tehlikeyi göğüsler , ve karşılar!...

30 Ağustos zaferinin yıl dönümünde , büyük ülkü için kara toprağa gömülen şehit kardaşlarımız , bizden yalnız sevinç gösterişleri beklemiyorlar... Bizden yeni , evrensel ve korkunç bir tehlike önünde uyanık durmamızı , yılmaz bir feragatle , ödevlerimizi yapmamızı , havacılık davasını ileri götürerek üstünlüğün gereklerini yaratmamızı istiyorlar...

Yerde süngüsünü yağhyan Türk , gökte motörünü işleten Türk ile birlikte , bütün ulusa haykırıyorlar :

— Hava tehlikesini bilmek , ondan yılmak demek değildir... Haydi yurddaş , malın , caanın , kafanın gönlünle bu yeni savaşa katıl!... Yarını çelikleşen bir güçle karşıla!...

Zehirli Gaz Tehlikesi

Karşısında ne Yapmalıyız?...

Yazan : Dr. Nuri Kutkan

Gelecek harplerde en büyük düşman silahı tayyareler olacaktır. Düşman Tayyareleriyle atacağı bombalarla şehri tahrip edecek yangın bombalarile şehrin muhtelif yerlerinde yangınlar çıkaracak ve zehirli gazlarda halkı zehirlemeğe çalışacaktır.

Burada düşmanın gözetlediği en büyük amaç cephe gerisinde panik yaparak bir taraftan cepheye yardımı kesmek diğer taraftanda cephedeki askerlerin maneviyatını sarsmaktır. Eğer vaktinde yapacağımız şeyleri bilir öğrenirsek böyle bir ana , baba gününde şaşırmas tehlikeyide daha hafif atlatmış oluruz.

Bunun için ilk iş düşman tayyarelerini güzel yurdumuza sokmaktır. Eğer şimdiden tayyare tehlikesini bilenler üyesi olacak ve yardım edecek olursak sayın başkanımızın dediği gibi vatan korunması temin edilmiş olacaktır.

Demek ki :

- 1 — Tayyare tehlikesini bilenler üyesi olacağız.
- 2 — Birer Maske alacağız : Maskeler bizi zehirli gaza karşı koruyan en emniyetli vasıttır. yakında Kızılay kurumu bunları satılığa çıkaracaktır.

10 - 15 Lira kadar bir para ile Maske ve süzgeç tedarik edilebilir.

Gaz Maskelerini kullanmak zor bir şey değildir. Yalnız dikkat edilecek en mühim nokta süzgecin ağzı delikli tarafı açılmadan maskeye vidalamamalı ve maske yüze takılmamalıdır maskelerimizi satın alırken bütün bunları öğrenmeliyiz.

Herkes yüzünün numarasına göre maske takmalı ve bunu eyice saklamasını ve korumasını bilmelidir.

Maskeyi Korumak

Maske nazik bir cihazdır. Fazla sıcaktan fazla soğuktan ve rutubetten bozulur yüze uymaz ve arasından gaz kaçıtır bunun

için maskeyi rasgelen yere atmamalı kutusuna güzelce yerleştirmeli ara sıra çıkararak havalandırılmalı. Kullanılmış maskeleri bağlarından tutarak eyice sallamalı ve sonra yerine koymalıdır. Maskede en ufak çatlak ve sıyrık tehlikelidir. Fareler maskenin en büyük düşmanıdır.

Güzelce saklanan bir maske 10 sene süzgeçte yapıldığı ve üzerinde yazılı olan tarihten üç sene sonraya kadar dayanabilir.

Delikleri açılmış ve kullanılmış süzgeç bizi 8-10 saat zehire karşı emniyetle korur. Ondan sonra hafif bir gaz kokusu duyulur duyulmaz hemen eskisini çıkarıp yerine yedek bulunan diğer birisini vidalamalıdır...

Hayvanlar için ne Yapmalıdır

Onlar içinde sığınacak gaz geçmiyen yerler yapılır. Onlarında kendilerine mahsus maskeleri vardır. Zehirli gazdan ölen hayvan etleri katiyen yinmez...

Yangın Bombaları

Bunun için evlerimizin mümkün olduğu kadar ahşap kısmını az yapacağız çatı altlarını betondan yaptırıp üzerinedo yani tavan arasını 10 santim kum veya toprak örteceğiz bu suretle çatıdan tutuşma tehlikesinin önünü almış oluruz. Çatı aralarında ot, saman ve saire bulundurmamalıdır. Yangın bombası üzerine su atılmıyacağı o zaman daha fazla yanar. Ancak bomba sönüp etraf yanmağa başlayınca su sıkılmalıdır.

Zehirli Gazlarla bulaşık yemek ve EŞYALAR

Katı veya Sulu olan gazlarla yani yakıcı ve aksırtıcı gazlarla bulaşan yemekler ve sular katiyen kullanılmaz çünkü zehirlidir. Buhar halinde gazlarla bulaşan yiyecekler evvela yarım saat kaynatılmalı ondan sonra koku kahr ve lezzetleri değişmişse bunlarda yimemelidir.

Gaz hücumundan evvela yağ et ve un gibi diğer gıdaları parşümenli kâhatlara sararak ve tenekelere güzelce yerleştirerek, ağızlarını lehimleterek veya sıkı sıkı kapıyarak muhafaza etmelidir. Sularda böyledir.

Gelecek harplerde sulara düşman tarafından atılması muhtemel bir çok mikroplarda karışabileceğinden rastgele her yerden su içmemeli ve rastgele her suyu kullanmamalıdır.

Eşyalar ve elbiseler için gaz savaşı ile uğraşanlardan sormalı ve onların fikrini almalıdır.

Patlamamış Bombalar

Gaz hücumundan sonra belki sağda solda batlamamış bombalar bulunabileceğinden bunlara katiyen el sürmemek ve derhal polisi haberdar etmek lâzımdır.

Tarlalar ve Bostanlar

Düşman bizi aç bırakmak için tarlalara atacağı yangın bombaları ile yakmak ister bunun için harp zamanı tarlaları pek sık ekmemeli tarla aralarında boş ekilmeyen tarlalar bırakılmalıdır. Buralara pancar patatis gibi toprak altında yetişen şeyler ekmelidir. Bunlar hem kolay kolay yanmaz ve hemde yer altında bulundukları için bozulmazlar.

YARDIM

Savaşda gençlerin ve silâh başlarının hepsi askere gideceğinden geride şehirlerde çalışacak olan İtfaiye, Gaz mücadele heyetleri ve sağlık işlerine, bekçilik ve polislik gibi emniyet işlerine askerlik çağını geçirenlerin gönüllü yardımı büyük bir Yurd borcudur. Kadın, erkek elinden iş gelebilecek herkesi gelecek savaşlarda, Vatan vazife başına çağıracaktır.

Ona koşmak yardım etmek en büyük yurd borcudur.

1 — Şimdiden Hava tehlikesini bilenlere üye olmak.

2 — Savaşın en çetin günlerinde bize koşacak Kızıl Aya yardım etmek.

3 — Maskelerimizi alıp tedbirli bulunmak.

4 — Verilen talimat ve emirleri hiç bir paniğe meydan vermeden soğuk kanlılıkla yapmak yurddaş işini bilecek ve dikkat edecek en mühim şeyler..

Hava tehlikesi halinde halkın hareket tarzı

1 — Tayyare alarım [tehlike] işareti, Fabrikaların, Polis düdüklerinin otomobillerin, iki dakika devam etmek üzere kısa, kısa düdük veya korna çalmalarıyla bildirilir.

2 — Tayyare alarım [tehlike] işareti verildiği zaman herkes evlerine gider, varsa evlerinin sığınaklarına, ve mahfuz mahallerine girer, yoksa evinin en mahfuz yerine girer, kapu ve pençerelerini kapatırlar. Evleri uzakta olanlar en yakın kuytu bir yere ve yahut yakın evlerden birine sığınır.

3 — Tayyare alarım [tehlike] işareti verildikten sonra sokaklarda inzibat, itfaiye, sıhhiye, teşekküllerinden başkasının gidip, gelişi tamamen durdurulur.

4 — Alarım [tehlike] haberi verildiği zaman araba, otomobiller olduğu yerde yolun sağ tarafında bekler.

5 — Şehir haricinden gelmekte olan nakil vasıtaları emniyet işareti verilinceye kadar şehre giremez.

6 — Tayyare alarım [tehlike] işareti verildiği zaman sinema, tiyatro gibi umumi yerlerde sığınaklar varsa halk bu sığınaklara girer, hiç kimse dışarı çıkarılmaz. Sığınak yoksa evlerine gider.

7 — Mekteplerde ve fabrikalarda talebe, ve amele mahfuz yerlere girerler.

8 — Tayyare taaruzlarında en büyük tehlike telaş ve heyecandır. Garğışalık yapanlar, maneviyatı kırarak söz söyleyenler ceza görürler.

9 — Emniyet işareti fabrikaların, polis düdüklerinin otomobillerin iki dakika devam etmek üzere uzun, uzun düdük çalmalarıyla bildirilir. Bu işaret verildiği zaman her kes serbest olarak çıkabilir.

10 — Geceleyin Tayyare alarım [tehlike] işareti verilince sokak ve evlerde tek mil lambalar [plânda tesbit edilenden gayri] söndürülür.

11 — Sokaklarda [dikkat gaz var] levhası bulunan yerlere yaklaşılmaz.

12 — Patlamiyan bombara memurlardan gayrisi yaklaşmamalıdır.

13 — Bulunduğu yer civarının gazlanması şübhe edenler derhal gaz maskesini takarlar.

14 — Zehirli gaz taaruzundan sonra ot, saman, yığını çukur harabe gibi yerlerden sakınıınız.

15 — Yiyeceklerinizin üzerlerinde muşambalı kılıflar bulundurun.

16 — İperit bulaşık yerleri toprak ve kireç kaymağı, eczanelerde alacağınız yeşil su, gaz yağı ile temizleyiniz. Bunları da bulamazsanız bol su ile yıkayın, sıcak su, kuvvetli akar su, sodalı su, daha faydalıdır.

17 — Kalınca kum ve kireç tabakasıyla örtmek suretilede tesirsiz bırakırsınız.

18 — Gazlı cisimlere ancak maskeli olarak ve rüzgâr altında durmamak suretile bakarsınız.

19 — Gazla bulaşık olduğun da şüphe ettiğiniz şeylere üzerinizde gaz elbisesi maske olsada dokunmayınız ve sürünmeyiniz.

20 — İperitin tesiri 24 - 48 saat sonra başlayacağı ve [8] gün devam edeceğini hesap ediniz.

21 — Patlamiyan bombalara yaklaşmayınız.

Gönüller Diyarı

Yazan: Nilüfer Yalnız

Meral kocası savaşa gittikten sonra kucağında üç aylık çocuğu ile kalmıştı. O günden sonra onun donuk lacivert gözlerinden yaşlar süzülür, içine düşen ayrılık ateşi yüreğine yine yaralar açtı. Kocasının gittiği altı ay olduğu halde ondan hiç bir haber alamamıştı...

Bir sabah güneş doğmadan yataktan kalktı, vücudunda büyük bir ağırlık duyuyordu. Oğlu Metini doya, doya öpdü. Pencereden giren rüzgâr bu beyaz zambağın sarı saçlarını okşayordu. İşte bu uğursuz günde ona Coşkun'un yaralı bir kartal gibi çırpınarak Uçaktan düşüp öldüğünü haber verdiler.

Artık bu günden sonra onu çok seven bir yüz yoktu. Metin bir zindan gibi başına köçen bu dünyada babasız kalacaktı. Günler yıllar gibi uzun geçiyor, yıllar yılları çekiyordu. Meral Maliyeye daktilo oldu. Artık onu avutan yalnız Metindi. O şimdi beş yaşına basan oğlunu masasının başına oturtuyor, ona boş zamanlarında [Coşkun, Meral, Metin] yazmasını öğretiyordu. Metin babasını sorduğu zaman, yavrum senin baban kartal gibi uçardı. O gitti fakat milletin gönlünde yaşıyor. Yavrum o gönüller diyarında gömülü derdi...

..

Yerlerdeki kar yığınları beyaz papatya buketleri gibi, ağaçlar sinema yıldızlarına uyarak beyaz kürklerine sarınmışlar, başlarında beyaz cam taşlar var. Düzlükteki cansız dallara asılan ince buz çubukları, çiçeksiz ölü dallara buzdan örümcek ağıları örmüş. Rüzgâr kara sevdalı bir genç gibi haykırıyor. Meral yeni açılmış bir gelinciği andıran kırmızı yanaklı oğlu ile yürüyor. Onun se-

vişenler gibi birbirine sarılan sarı bukleli saçları uçuyor , yıldızsız bir ilk bahar gecesi gibi donuk lacivert gözleri alev , alev yanıyordu. Beyaz yüzüne saçlarının kıvrımları dökülüyor , dudaklarının penbeliği sanki yavaş , yavaş yanaklarına dağılıyordu. Bu gün göz yaşları yüreğine akarak arkadaşı Günere gidiyordu... Kapıyı Güner açdı. Onun bu gün yeşil gözlerinde kudurmuş yeşil dalgalar koşuyordu.

Meral lı görür görmez gülerek boynuna sarıldı , odaya girdiler. Güner söyliyordu :

— Haber var, haber... Kartallar dönecek... Onları bir haftaya kadar göreceğiz...

Fakat sonra henüz kaubk tutmiyan bir yaraya basdığını anladı. Meral beynini saran bu fırtanayı dinledi , dinledi. Sonra iki kadın kucak , kucağa ağlaştılar.

* * *

Bu barış sesi bütün insanları neşelendirmişdi. Bu gece gelmiyen nişanlılarını bekliyen genç kızların göz kapakları beyaz yıldızcıklar saça , saça kapanacak. Ve onlar kendilerini kaybettikleri hayalin kucağında sanarak uykuya yatacaklar. Fakat kavuşanlar : bir zaman gözlerine inanamiyacaktılar , sinirlerine hakim olamadan gülecekler , gülecekler gözlerinden sevinç yaşları akan. kalplerinde bir volkan fışkıracak. Onlar kemiklerini kırarcasına sarılacaklar. Bu gece işte bütün bu sahnelerin canlanacağı gece... Gök elmacık kemikleri çıkık bir habes gibi koyu , kıvrık bulutlarla örtülü... Hava oldukça serin , bir sünger gibi bütün kanı emen toprağa rüzgâr hafif fiskeler vuruyor. Herkes ümit dolu gözlerle kartallar için balo verilecek olan binaya doğru ilerliyor. Meralın sarı bukleli saçları omuzlarına dökülmüş donuk lacivert gözlerinin derinliklerinde sarı meşaleler yanıyordu.

Günerin yardımile yürüyordu. Bir köşeye oturdular tirenle gelecek kartalları bekliyorlardı. [Meral]e bu gece dokunsalar ağlıyacaktı. Cöz yaşları yolunu şaşıran pınarlar gibi yüreğine akıyordu. Başını kollarının arasına aldı. Bir az sonra salona akınlar başlamıştı. Meralın gözleri yaşlara gömülürken önüne kanlı hayaller

geldi. Coşkun sanki önünde uğultularla kan içinde ucuyordu. Birdenbire yerinden fırladı.

— Beni bırakın.

Deye haykırdı. Metini onlara bırakarak ayrıldı.

Bir aralık Günerin [Ural , Ural] diye haykıran sesi duyuldu.

Güner kendini total bir zabitin kolları arasına attı.

Metin zabitlere içini çekerek bakıyor , ve bir mina gibi ufacık ağzını açarak babasının gönüller diyarından tez gelmesi için dua ediyordu. Annesi ona [baban milletin gönlünde yaşıyor.] dediği zaman o gönülün de bir memleket olduğunu sanmıştı. Yanında bulunan bir kaç zabitin aralarına girdi. İçlerinden biri sordu :

— Küçüğüm , senin ismin ne?...

— Metin...

— Baban varmı?...

— Evet, evet bende hep anneme babamı soruyorum... Benim babam kartal gibi uçarmış... Amma şimdi gönüller diyarında yaşıyormuş. Ne olur söyleyin , gönüller diyarı nerede?. Bende oraya gidip babamı arayayım.

— İhtiyar zabitin sönük elâ gözlerinde birer damla yaş parladı. Ve sordu :

— Çocuğum senin annenin ismi ne?

— Merall...

Deminden beri bir heykel gibi duran otuz yaşlarında bir zabıt heyecanını gizleyemedi.

— Ah!... Benimde karımın ismi Meraldı... Benimde Metin adlı bir yavrum vardı. Fakat onu üç sene evvel çocuğu ile beraber karlar arasında ölüsünü bulmuşlar...

Metin zabiti tanımak ister gibi için , için baktı.

— İşte benim babamın resmi budur.

Diye cebinden bir resim çıkararak zabite uzattı. Genç zabıt resme bakar bakmaz gözleri dumanlandı.

— [Bu benim , bu benim yavrum , bu benim Metinim.]

Dedi. Hiçkırarak sarıldılar. Tam bu sırada Güner ile Ural yanlarına geldiler. Coşkun söyliyordu...

— Karım , yavrularım sağ..

Güler deli gibi haykırdı.

— Coşkun sen ölmedinmi ; bize senin uçaktan düştüğünü söylemişlerdi.

Hep beraber acı , acı güldüler ve Meralı almak için gecenin karanlığını deşerek gittiler...

Kapı ardına kadar açıldı.. İçeri girdikleri zaman Meralı , yüzü donuklaşmış içinde parlak meşaleler yanan lacivert gözleri kaplanmış olarak buldular. Hepsi irkildiler genç kadının soluk dudaklarından kan sızıyordu. Bu kadar acıya dayanamiyan bu vucut en sonunda kuru bir yaprak gibi ölümün avcuna düşmüştü.

Coşkunun [Meral , Meral] deye haykıran sesi rüzgârda karışırken Metin ölünün ayaklarına kapanarak :

— Anneciğim uyan uykudan... Bak babam gönüller diyarından geldi... Ona beraber soralım gönüller diyarında neler varmış ;

Eskişehir: 2 - 1 - 934

Tecim ve Endüstri

ODALARININ FAYDALARI

Yazan : Ziya Boral

Ankarada Tecim ve Endüstri odaları Dördüncü genel kurultayı açıldığı zaman ; Hatıra gelen mühim mevzulardan biride bu odalara verilecek yeni şekil meselesi olmuştur...

Büyük Kurultayda bu mevzua açıkca temas edilmemiştir , odaların kurum işi ve bu kuruma verilecek yeniliklere dair pek az bahis geçmiştir.

Fakat Tecim borsalarile , Tecim ve Endüstri odalarının kurum ve yapacakları işlere dair önemli dilekler sunulmuş , encümenlerde görüşülmüş ve bu kurumların çok kuvvetli olmaları bütün üyelerin istekleri arasında olduğu anlaşılmıştır. Hele rasyonelleşme işi kurultayın önce gelen mevzularından biri olmuştur.

RASYONELLEŞME

Ekonomi Bakanı Bay Celâl Bayar önemli söylevinde bu kelimeyi şöylece tarif etmişlerdir :

Hér türlü fena görenekten , vakit nakit , Emek ve madde israfından bizi uzaklaştıracak Teknik , Ekonomik , ölçülü çalışma tarzı ve gereklendirdiği teşkilât.

Anlaşılyorki , rasyonelizasyon kelimesile biz , Standardizasyon , Teylarizasyonu , Teşkilâtlanmayı ileri teknik ve kaliteyi , ve Marketing kelimesile ifade edilen , piyasa için mal hazırlama , sevk etme tekniğini kasd ve istihdaf ediyoruz...

Ekonomi Bakanının bu tariflerinde mühim bir teşkilâtlanma işi vardır. Ve Bu olmazsa günden güne ehemmiyet ve nezaketi artan ekonomi savaşında kazanmak pek güç olur.

Kurultayda Tecim ve Endüstiri odalarının şu veya bu şekilde

olması açıkca görüşülmemekle beraber Tecim ,Endüstiri, Finans. Ve bir kelime ile ekonomi alânında yapılacak önemli işler çok açıkca ifade edilmiştir. Şu halde odaların hanki şekle girerse girsin yapacakları işler mühim ve çoktur. Tecim ve Endüstiri odaları alelade bir büro değildir. Kaydetmek , Defter tutmak , Tescil... Gibi büro işlerinden başka yurdun ekonomi işlerini candan benimsemeleri , alâkadar olmaları , yol göstermeri , tedbirler almaları... Gerekir...

Tecim ve Endüstiri odaları ; bulundukları şarların İthalât , İhracat işlerle , mahsulatla , Tecim ve Endüstiri ile , alış ve veri-şile yakından alâkadar olacaklar , düzeltmek , çoğaltmak , intizama koymak... İçin yapılması lâzımgelen işleri katiyen ihmal etmeyecekler ya yapacaklar veya yaptırtmak için uğraşacaklardır.

Ekonomi Bakanı Bay Celâl Bayar söylevlerinde diyorlarki ;

Standardize edilmemiş malların piyasaları , her gün her tarafta daha ziyade daralmaktadır. İşte odaların meşgul olacakları işlerden biri... Ekonomi bakanlığı ve bakanlığın muhtelif büroları bu işle candan alâkadar oluyorlar. Mallarımızı hariç piyasalarda fazla sattırmak , bu piyasa sayılarını çoğaltmak için inceden inceye tetkikler yaparak mallarımızı nasıl Standardize edeceğimizi bildiriyorlar , yazıyorlar , yurdun her tarafına ilân ediyorlar...

Tecim ve Endüstiri odaları ekonomi bakanlığının bu mühim işini alakadarlara bildirecekler , anladacaklar ve yaptıracaklardır.

Gelişi güzel mal satış ve sevkıyatının yurda büyük zararlar verdiği pek acı tecrübelerle anlaşılmıştır. Bu yüzden zayıyatımız çoktur ve mühimdir. Bu işde eskiden olduğu gibi devam edersek hariç piyasalara olan satışıımız her gün bir az daha azalacaktır.

Yine Sayın Celâl Bayar diyorlarki ;

Standardizasyondan beklediğimiz menfaatler pek çoktur :

- 1 — İç ve dış finansmanda ucuzluk ve kolaylık.
- 2 — Ciddi alivire satışları yapabilmek.
- 3 — Henüz tarlada veya yolda mal üzerine kredi ve muamele imkânları elde etmek.

4 — Çok çeşitli az miktarda mal yerine az çeşitli çok ve aynı vasıfta mal yetiştirmek.

5 — En eyiyi en ucuza mal etmek...

Bu geniş ve yüksek menfaatleri elde edebilmek için elbette Tecim ve Endüstiri odalarına terettüp eden vazifeler vardır.

Odalar hiç durmadan bu işler peşinde koşacaklar , alakadarlara temas edecekler , anladacaklar , yapmak ve düzeltmek için işlerin icaplarını araştıracaklardır.

Bay Celâl Bayar diyorlarki :

İhracatı devlet inhisarına almak yolunu takip ettiğimiz hakkında yayılmak istenen bazı haberler , asılsız ve en hafif tabirile cahilanedir.

Tecimimizi teşkilândırmayı , ulusal muvaffakiyetimiz için en kesdirme yol telâkki ediyoruz.

Sayın Bakanın söyledikleri gibi İhracat ve bazı Tecim işlerinin devlet inhisarına alınacağı hakkındaki sözlerin yalan ve hatta cahilane aldığı anlaşılmıştı. Bunu , selahiyettar bir zat söylemiştir. Şu halde artık endişeye mahal yoktur.

Zaten teşkilatlandırmayı bir inhisar şeklinde anlamak hiç doğru değildir. İnhisar başka , teşkilâtlandırma daha başkadır. Bu gün hanki işde olursa olsun teşkilâtsiz hareket etmek katiyen imkânsızdır. Bilhassa Ekonomik işlerde teşkilât bir zarurettir.

Tecim ve Endüstiri odalarında bu teşkilâtta biridir. Ancak bir kurumun faydalı olabilmesi için çalışması gerektir. Yoksa kuru bir unvan maksadı temine kâfi değildir.

Bir Tecimen mensup olduğu odasından bir faide görmez ise , odası onun işlerle alakadar olmazsa ; odasına karşı bağı gevşek olur. Hatta odasının vücudunu bile zait görür.

Ekonomi bakanlığı Türk ofisi ve diğer teşkilâtları vasıtasile ulusal Tecim ve Endüstri ile , İthalât ve İhracat emteasile , mallarımızın tasnif ve evsafı.. Hasılı bu gibi lüzumlu işlerle pek yakından alâkadar olmağa başlıyalıdan ve bu hususda önemli işler görelidenberi elde edilen büyük menfaatler meyanındadır.

Demek ki ; uğraşılır ise yapılmıyacak iş yoktur. Kendi haline

bırakılan işleri yürütmek ve düzeltmek için görünmiyen bir el olamaz. Tecim , artık bir fırsat gözleme işi değildir. Yalnız hususî değil, umumî menfaatler göz önünden ırak tutulmiyarak, uyanık, bilerek, görerek ve ulusal düşüncelerden ayrılmıyarak çalışma işidir.

* * *

Tecim ve Endüstiri odalarının dördüncü kurultayında onaylanan meseleler; Tecim ve Endüstiri odalarına pek mühim işler yükletmiştir.

Odaların bu günkü varlıkları ve teşkilâtları bu mühim işlerin hepsini başarmağa kâfi gelmezse bile, Ekonomi alânında daha ehemmiyetli olanlarını bularak yapmak ve durmadan bu işler peşinde koşmak ve uğraşmak gerektir.

Bu hususda Ekonomi Bakanı deyorki;

Ticaret ve Sanayi odalarımız, Borsalarımızda teşkilât ve çalışma tarzlarını rasyonelleştirmeli ve büyük odalarımızın teşkilâtı, Türk Ofisin iç teşkilâtına müsavi hal almalıdır.

Yoksa Tecim ve Endüstiri odaları yalnız bürokrasi işleriyle meşaul birer büro halinde olurlarsa onlardan fayda beklenemeyeceği aşikârdır. Hatta bu kurumlar lüzumsuzdur bile denilebilir.

KÖYLERİMİZDE GÖRDÜKLERİMDEN

Yazan : N. Necati Ozeren

— Geçen Sayıdan Kalan —

düşmemeğe çalışıyordum. Koşuya girenlerden düşenler, sürüklenenler, yaralananlar oldu; ben düşmediğimi kazanç saydım. Kısrağım, birinciliği çoktan almış, ötekileri epeyce geride bırakmıştı. Onlar durunca, benimkisi de irkildi. Başını alaya doğru çevirebildim.

Bu sırada Salih Çavuş yetişti;

— Sen Mehmetle [kolcu] arkadan yavaş yavaş gel, dedi, yürümezsen dizlerin tutulur.

Bu sözü başka bir düşünceyle de söylediğini az sonra anladım: Alay ilerlemiş; köy başında köy delikanlılarının alayına yaklaşılmıştı. Bunlar, birden bire, bizim alaya yumurta yağdırmağa başladılar. Buna kızanlar, karşı koymağa davrananlar oldu. Az kalsın bir döğüş olacak, belki kan da dökülecekti. Salih çavuş;

— Ne yapıyorsunuz arkadaşlar, diye bağırdı, töreye karşı konmaz, önceden düşünüp siz de koyunlarınızı doldursaydınız, bu yumurta döğüşü daha eğlenceli olurdu.

Uzun uzadıya görüşükten sonra, Salih çavuşun verdiği üç lira ile uzlaştılar. Alayı da saygılı konuklar gibi karşıladılar. Onları camiye, beni de ocaklı bir odaya götürdüler. Ocağını yakmazdan önce bana bir fincan sıcak pekmez içirdiler. Gelin hazırlaninceyedek karnımı doyurdular, üstümü kuruttular.

Meğer, Bu köyde köy delikanlılarına bir eğlence parası vermeden alayı köye sokmamak ve kızı vermemek göreneği varmış. Bunların uyuşmaması yüzünden çok defa kanlı kavgaların çıktığı bile olurmuş.

Alayımızdan köyde sızıp kalanlar oldu. Dönenler, yeniden içki bulamadıkları için, gelin götürmesi az kürültü ve üzüntü ile geçti.

Bu eğlence, ayak parmaklarımın üşümesinden uğradığım mayasılı bana yıllarca çekirdi; bir kaç gün de sayrı ile yatakta yatırdı.

Bu gün, bu kötü göreneklerin çoğu kalkmış bulunuyor; günden güne izleri bile siliniyor. Köylü yaşayışının gittikçe, soysallaştığını, Cumhuriyetle yükselmede olduğunu görmekten duyduğumuz kıvanç pek büyüktür.

- 18 -

Aşağı yukarı kırk yıl oluyor, [. . . .] kazası memurları arasında bulunuyordum. Burada zengin ve kodaman beylerden başlıca üçünü tanıdımki biri birlerinin canlarına susamış gibi idiler. Biri birlerinden çok sakınırlardı.

O kurunda, her yerde olduğu gibi, bunların da en büyük kazançları, köylülerin ondalığını [âşarını] almakta hükûmet adamlarını elde etmekte, hele idare meclisi üyeliğinde bulunmakta idi. Böylece vergi vermezler, vergilerini başkalarının omuzlarına yükletirler, budunu ezip soymakta çok ileri giderlerdi.

Ondalık satım günlerinde bunlar yüz yüze gelirler, çatışır; köylerin ondalıklarını değerlerinin bir kaç katına satın aldıkları çok olurdu. Sonra, kalabalık adamlarile ondalığını satın aldıkları köylere varırlar, ödeyecekleri paranın bir kaç katını köylüyü soyarak, ahırlardı. Bunların bu yüzden köylülere yaptıklarını görerek ne çok yüreğim burkulmuş, gözlerim yaşarmıştı.

Ben bunlarla eyi geçinmenin yolunu bulmuştum: Ara sıra Vilâyetin veya İstanbulun baş memurlarına kendi üzümlerinden [mahsullerinden] armağanlar gönderirler, onlara dilediklerini yaptırırlardı. Bu armağanlar gönderilirken, kendilerine yazmakta gerektili. O kurunda büyüklere yazmak, herkesin başarabileceği iş değildi; bu dille yazanlar parmakla gösterilirdi. Daha önce, [Feyziye] okulunda [Kitabet] öğretmenliğinde bulunduğum için, bu iş bana kolaydı; bunu öğrenmişlerdi; ubudiyetnamelerini [kul-

luk bitiği] bana yazdırmağa başlamışlardı. Bu yüzden saygı ve sevgilerini kazanmışdım.

Kasabada bekârlara ev kiralamazken, bana bir evceğiz bulmuşlardı; burada barınmama ses çıkaran olmayordu. Hanlarda yatılamazdı. Bu kodamanlar, konaklarında yatıp kalkmamı, yiyip içmemi istemiş, sıkışdırmışlarken bile, bu dileklerini yapmak işime gelmemişti.

Memurlardan genç bir tahrirat kâtibi vardı. bir yerde doğmuşduk; burada komşum bulunuyordu. Babası ölmüştü. Anası ve sekiz on yaşlarındaki kız kardeşi, ben çıkınca, evimin işlerini görürler, yemeğe bile yardım ederlerdi; Bunların uzak yakın başka kimseleri yok idi.

Burada geceleri evlere kapanılır, kimse sokağa çıkamazdı. Bir gece tapu memurunun evi tutuşmuş, üç memurdan başka yardıma koşan olmamış da yalnız pek az ufak tefeğini kurtara bilmişdik. Bitişğinde başka ev olmadığı için, burası kendi kendine yanıp sönmüştü.

Bir akşam yatsiye yakın kapım uruldu; Açdım. Bir kadın ağlayışlı bir sesle:

— Aman oğlum, dedi, Sabrı gelmedi; ben meraktan delireceğim...

Sabri, söylediğim genç tahrirat kâtibi idi. Bu kadının, anası olduğunu anlamışdım. Gündüzden Sabriyi büyük beylerden birinin oğlule görmüştüm.

— Merak etmeyiniz, dedim, kendisini [.] beyin oğluyula görmüdüm, onlarda konuklamış olsa gerek.

— En çok, Dedi bunun için korkuyorum, onların arkadaşlığına güvenilirmi?... Beni oraya götür; korkarsan, ben yalnız gideyim.

Hıçkırarak ağlayordu. Eyiliklerini gördüğüm bu anaya çok acımış, ne yapacağımı şaşırmışdım. Bir kadınla gece sokaklara düşmek olamazdı; bu kadın da yalnız gidemezdi; amma ben gitmezsem, onun gideceğini anlamışdım.

— Sen evine gir, anacağım; dedim, ben şimdi onu alır getiririm.

Röververim cebimde , parmaklarım tetiğinde yola düşdüm. Zifiri karanlıkta , dere boyunca dar , uzun ve bozuk bir patikada yürüyordum. Şu ananın göz yaşlarını dindirmek kaygusu , korku duygularımı bile gidermişti.

Ayağım kayıp dereye yuvarlanmadan konak kapısına varabilirdim. Kapıyı açdırmak , kedimi tanıtpda içeriye alınmak için epeyce uğraşdım ve yoruludum.

— Sen delirdinmi be Necib , geceleyin tek başına burayadek gelinirmi?...

— Kimseye bir kötülük ettiğim yok ki korkayım.

— Kendine pek güvenme sen dahaöğrenmedin burasını. Bize gelmeni bile kıskanırlar...

Beyin genç oğluyla böyle konuşarak , beni kötürdükleri odaya girdim. İçki masası ortada... Sabri , ayakta duramiyacak kadar kafası tütsülü ; bu gece ilk olarak rakı içmiş. Ben içmeeiğim için, onlarda içkiyi çabuk kesdiler. Karnım tok iken , yalan söylemişdim ; yemek yenmeden Sabriyi alıp götürmeyeceğimi anlamışdım.

— Hadi , demişdim benim de karnım aç , artık yiyelim.

Sabri yimedi, sızdı , ben de tok karnıma yir göründüm ve bu arada niçin geldiğimi , Sabrinin anasının merakını , göz yaşlarını anlattım.

— Ne olursa olsun , dedi , seni Tanrım korumuşda burayadek bir şey olmadan gelebildin ; bu gece ikinizide bırakmam.

Meram anlatmak çok uzun ve güç oldu. Bu arada Sabri de midesini boşaltmış , acı kahvelerle biraz kendine gelir gibi olmuşdu , o da eve dönmek isteyordu.

Hele uzlaşabildik ; konaktan dört seçme adam yanımıza katılacaktı. kapıdan bunlarla çıktık. Sabri bunların bizimle geldiğini görüb anlayınca dumanlı kafası bulandı.

— Geri dönün , dedi , ben kadınımıymki koruyuculuk edecek siniz?...

Bunlar geri dönmek istemediler; Sabri ayak dirdi; (gelerseniz, dönerim) dedi. Gizlice uzaktan yürümelerini söyledim. İkisi arkamızdan , ikisi de başka bir sokaktan önliyerek ileriden yürüdüler.

Sabriyi kolundan sürükleyor , güçlkle yol alıyorduk. Köprü-nün altından iki gölge seçildi. adamlarımızdan öndekiler ilerlediler, ıshk ta çaldılar ; geridekiler de koşdular. Köprü altında görülen gölgelerin kaçıp uzaklaşmakta olduğunu gördük. Artık Sabri; bu dört adamın bizimle birlikte evlerimizdek gelmelerine ses çıkarmadı. Onu anasile kavuşdurduktan sonra , yatağıma yatınca-yedek yarı geceyi geçmişti.

* * *

Ertesi gün cuma idi. Cuma günleri beylerin konaklarına görüşmeye gitmek , buranın türesi idi. Mal müdürü ile birlikte konakları geziyorduk. Birinden ayrılırken bey bana ,

— Sen kuşluğa burada kal , dedi , sana söyliyceklerim var.

Kuşluğa ya ikimizi de alkoyması , ya ikimizi de bırakması gerekdi. Hiç olmazsa , bana bunu gizlice söylemeli idi. Bu kabalığa içerledim ; Kalmak istemiyordum. Mal müdürü , başka bir şey anlatmak ister gibi , gözlerini , İşmarlı bir bakışla yüzüme dikerek ,

— Sen kalmahısın , dedi , beni evde beklerler.

Bey ile odasında yalnız kalınca :

— Abe toy çocuk , dedi , sen o [.] le birlikde gezme , kendi başını da yirsin.

— Kiminle?...

— İşte o Sabri [.] u ile...

Onunla niçin arkadaşlık ettiğimi anlatmak istedim. Sözümü kesdi ; kızdı , köpürdü.

— Seni Sevdığım için bu kadar söyliyorum , dedi , Artık sen bilirsın.

Bundan sonraki sözlerinden anladımki tahrirât kâtibinden yapılmıyacak bir iş yapmasını istemiş , bunu yapmadığı , sözünü ters karşıladığı için kızmış. Kendisini adamlarile kollayurmuş. Bunlar o gece Sabrinin eve gelmediğini öğrenmişler , urmak için dönüşünü beklemişler.

Bunlar , dört adamla döndüğümüzü , benim de Sabri ile yana bulunduğumu görünce , kurşun atmadıkları beye bildirmişler.

Kaymakam beyle Mal müdürü dere kenarındaki yeşillikte bir tavla partisi yaparken, ben de yanlarında idim. Oyun bitince kaymakam bana döndü ;

— Necip bey , dedi , yarın bütün memurlar [.] köyüne , [.] efendiye , hoş geldine gideceğiz , Sen de geleceksin.

— Bu efendi kim ? Deye sordum.

— Canım, dedi , bilmiyormusun , huzuru şahane mukarrirlerinden [. . . .] efendi hazretleri.

Bu büyük [!] hocayı , hele iri yarı adamlar yetiştiren köyünü görmeyi , ben de istiyordum. Oğlunun her ay aylığını mal müdürü sandıktan gönderiyor 16 altın iki de mecidiye. Bu adam altınların yeni olmasına pek meraklı idi , Her ay böylelerini bulmak için mal müdürü ile sandık emini çok sıkıntı çekerlerdi. Bunun sarık ve cübbeye bürünmüş bir abdal olduğunu , imzasını bile atmayı bilmediğini bana da fısıldamışlardı.

İki saat süren eğlenceli bir yolculuktan sonra köye vardık. Konağa karşılandık. Epeyce oturup bekledik. Efendi hazretlerinin gelmekte olduğunu bildirdiler ; yerimizden fırladık , ayakta el pençe göğüsde bekledikten sonra , hoca efendi hazretleri uzun boyu , kara sakalı , kallavi sarığı , parlak gözlerle göründü.

Selamını , yerlerede eğilerek karşıladık. Ağır ağır yürüyerek koltuğuna yerleşmesini bekledik. Ve kaymakamdan başlayarak , dizi koluna geçdik , birer birer kendisini etekledik.

Bir aralık , söz kesilince , hoca efendi hazretleri sordu :

— Necip Necati hanginizsiniz ; o da geldimi?...

Şaşırdım , kızardığımı anladım ; dilim tutulur gibi olmuşdu. Beni nereden biliyordu , benden ne istiyordu? . Kaymakam bey gösterdi ; ben yerimden kııldım.

Olur şey değil , dedi , bu yaşda o kadar iyi yazmak ! Onun yazısıyla [.] beyin bir mektubunu almışdım ; pek beğendim. Kendisine kimin yazdığını sormuşdum ; ondan öğrendim. Sonra bana döndü.

— Sen resmî kitabeti inşa kitaplarından mı öğrendin ; yoksa bir az arabca , Farsî bilirmisin ? Deye sordu.

— Bir az biliyorum , dedim , bir yıl kadar kitabet hocalığı da yaptım. Hem bilmeden yazılırmı efendim?...

— Elkâp , tabirât bellendikten sonra , dedi , yazılabilir , amma burada herkes beceremez. Ve sonra bilgimi yoklamak için olacak,

— Ben farisi de bilirim , dedi ,

[Eeğer Musa nebaşet , kalbi harun ziyabet]

Ve ardınca [Halaka Musa , Musa , be musa]

Ne demek olacak?...

Külümsedim ; bu tanınmış ve edebiyat sanatları içine yersiz olarak girmiş oyuncakları , bu iki oyuncağı da daha mektep sıralarında iken öğrenmişdim.

Musa , Musayı ustura ile tıraş etmeyipte kıl düşüren otulamı edecekti? Ustura olmasaydı , [Harun] un kalbile [Nevreh] zeybak o işi görecekti.

Karşılığını verdim.

— Aferin , genç , dedi , sen umduğumdan bilgili ve varışlı imişsin. Utandım ve bu tanınmış bilgin kişinin şu oyuncağı bilmemi büyük görmesine şaşarak teşekkürle baş eğdim.

Herkes gibi eteğini öpüb ayrılırken bana ,

— Evlat , dedi , yakında İstanbula döneceğim. Senin buraları yerin değil , beni gelir bulursun , sana değerli bir iş bulurum. Yolun belki saraya varır.

— Teşekkür ederim efendim , dedim , eski vazifeme doneceğim. Hem malum âliniz , [kurbü sultan ateşi suzan büvet]

Dilimi tutamıyarak büyük bir pot kırmışdım. Son sözümle kendisini de iğnelemişdim. Başkaları belki sezmediler , amma kendisi sezmiş ve çok kızmışdı.

— Evimde konaklamamış olsaydın , dedi , dilini kendi elimle keserdim. Belki de sözünün nereye varacağını düşünmeden söyledin. Her şeyden önce , düşünmeden ağzını açmamayı öğrenmelisin.

Hoca efendinin neden ilerisine varmadığını , bana bir şey yapmadığını bu gün bile bilmiyorum, Yoksa beni [Fizan] a sürdür-

mesi, Saray burnunda balıklara yem ettirmesi onun için kolaydı ve yapılmıyacak bir iş değildi.

* *

Bir kaç gün sonra hükûmet arkadaşlarının yüzlerini tunuk, kendilerini durgun ve düşünceli gördüm. Bundan işkillenerek sorup öğrendim: Bir Jandarma çavuşu [.] köyünde bir delikanlıyı urup öldürmüş. Çavuş kaçmış, yanında bulunan nüfus kâtibi dönüp gelmiş.

Öğleye doğru [Mukariri hazreti şehriyari efendi hazretleri hükûmete geldiler.] Kaymakam ve başkalarile gizlice görüş-
dükten sonra çıkıp gittiler.

Nüfus kâtibini de, çavuşa da bir şey olmamış gibi işlerinde ve kaygısız görünüyorlardı. Bunlara büyük bir şey olacak sanıyordum, bir şey olmadığını görerek şaşırdım. Ağır bir şey olmasını da istiyordum.

Sonradan öğrendim; Jandarma çavuşile nüfus kâtibi köye gitmişler, yeni evlenen bir delikanlının evine konmuşlar ve içkiye koyulmuşlar. Delikanlının bacısı köyün en yosması imiş. Bunu öğrenen çavuş, delikanlıyı sızdırdıktan sonra beriki odaya geçerek kadına sataşmak istemiş. Kadın bağırınca sızan genç, yerinden fırlayıp, koşmuş; Jandarma buna dönerek bir kurşunda yere sermiş ve hemen savaşıp kaçmış.

Bu Jandarma çavuşu hoca efendi hazretlerinin akrabasından imiş. Hoca efendi, hükûmetten ayrılınca köye gitmiş, urulanın bacısına bir beşi birlik göndermiş ve daha ne yapıp yaparak onu da: köylüyü de sındırarak susdurmuş.

Bu işin iç yüzünü öğrenmek merakı o köye gitmişdim. İmam efendile yalnız kalarak gizlice sordum. Çekine çekine bunu ve daha nice yürek acılarını sayıp döktü. Bunlara niçin susduklarını, nasıl dayandıklarını tiksinererek sordum. Derinden derine göğüs geçirdi ve korka korka:

— Susmiyalımda başımızı ateşemi yakalım, dedi, sesimizi bir az çıkarmak istesek hoca efendi ocaklarımızı söndürür... Bunun örneklerini de gördük.

İşte Osmanlı hükûmetinden kanlı, iğrenç ve kapkar bir örnek ki bu günkü yaşamamızın, Cumhuriyetimizin yüksek değerini anlatır...

Bu bir masal değil

Yazan: Şahap Hüsnü Gürsel

Kezban, nemli bakışlarını Mehmedin çoktan kaybolduğu patika yola çevirdi...

Güneş, dağların ardına sinmiş, deminki kızılık silinmişti...

Dudaklarından mırıltı gibi bir dua döküldü:

— Yarın güneş nasıl yeniden doğacaksa, benim Mehmedimde, kaybolduğu bu yoldan, yine yuvasına dönsün tanrım. Onu bana bağışla... Vatana bağışla onu tanrım... Oda benim evimin güneşi.. Daha Mehmedimin kolları arasına kendimi bırakmadan, daha Mehmedimin damarlarındaki ateşe kendimi yakamadan onu ben-
den aldın... Buna üzgün değilim... O giderse: Vatan kurtulacak!.

Vatan yine kurtulsun.. Amma Kezbanda Mehmedini bulsun...

Akşam vakti, kulübesinin önünde tanrısına yalvaran Kezbanın sesini aç rüzgârdan başka duyan, söğüt dallarından gayri baş sallıyan olmadı.

Günler.. Yaralı bir kuş gibi, sürüne sürüne, duraklıya duraklıya geçiyor. Köyün bütün delikanlıları, eli tutan her kes, ışığa koşan pervaneler gibi, köyünü ardına koyup cepheye koşuyor... Savaş var!.. Bu savaşı yenmek lâzım... Kan istiyor, iman istiyor, can istiyor!... Verelim!... Son damlıyadek, son nefesimizedek verelim!... Korku yok öyleyse.. Savaş bizim. Zafer bizim...

* *

Kezban düşünde hep Mehmed'i buluyordu: Kimisinde, Mehmet avcunu bir yanar dağa daldırmış, alevlerle düşmana saldırırken; kimisinde ağzında bir savaş türküsü, patika yoldan köyüne dönerken görüyordu...

Hani o günler?... Uzak değil Kezban.. Nafile gam çekme Mehmedin dönecek... Hem her kesin Mehmedile beraber.. Sen onu , o zaman daha çok seveceksin... Oda senin yaninde daha büyük duracak. Vatan kavgasına karışmak , ne demektir bilirmisin?... Zafer güneş gibi doğacak , sen bu güneşe bakdıkca , içinden „ Bu güneşte benim Mehmedimde payı var „ diyeceksin...

Bu gurur sana yeter Kezban...

* * *

Mehmed gideli ay oldu.. Ordu ilerliyor.. Mehmetten bir haber yok.. Kezban üzüyor.. Üzülme be Kezban!. Bu ana baba gününde mektupmu yazılır!. Böyle zamanlarda kalbini süngüsüne takmıyan , gönül bağlarını büyük yangının alevlerinde yakmıyan , bizden değildir.. arkasını düşünmek yok... Önünü görecek... Tasa etme başına çiçek takacağın günler uzak değil...

Kezbanlara komşu köylere , Yunan askerleri baskın vermiş... Ne var , ne yok hepsini yakmış , yıkmış , köyde kalan genç kızlara etmediğini bırakmamış... İhtiyarlar köy kahvesinde anlatıyorlar :

Bir Rum neferi , genç kızlardan birine sataşmış , zorla evine girmek istemiş , ve girmiş.. Genç kız kaçdıkca o kovalamış... Nihayet bir köşeye sıkışdırmış :

— İlle benimle geleceksin.. Demiş.. Hey gidi sersem Palikarya hey!... Bir Türk kızını , ölüirken bile başdan çıkaramıyacağını bilmemiş.. Bir kavga başlamış aralarında. Ne olsa erkek gücü... Kız yorulmuş.. Bakmış namusu tehlikede.. Bahçedeki çapayı kapdığı gibi palikaryanın üstüne saldırmış , çeviz kırar gibi kafasını kırmış bu kahbe kölenin... Eşittimde koltuklarım kabardı... Bir Türk kızı.. Hem iğne hemde silah tutmasını bilir.. Onun elinden hem buğday , hemde cephanе taşımak gelir..

Bunu bilmiyenlere ibret olsun...

Mehmetden haber geldi... Kezban sevinç içinde... Hafif bir yara almış hastahaneye kaldırmışlar. Oradan yazıyorum bu satırları diyor. Hey gidi Mehmed... Yaralandın ha...

Ziyanı yok arslan , bu ırmakda , bir damlada senin kanın bulunsun.. Yarın bu ırmağın suladığı vadilerden fışkıran ülkü başaklarında seninde payın olacak..

Mehmed mektubunda diyor ki: Hiç tasalanma Kezban... Bu gün yarın savaşı kazanırsınız... belki ben cepheye dönünceyedek savaş biter.. Bu orduya canımı dayanır?.. İlk gündenberi onlar kaçıyor. Biz kovalıyoruz.. Önlerinde deniz , ardlarında biz varız... Ya , süngümüzün çelik ucunda can verecek , yahutta Ak denizin mor koynuna kömülecekler.. Hazırlan Kezban.. İki düşün birden olacak...

Mektubu bütün köy okudu.. Hepsi sevindi ağladı...

* * *

Savaş bitti... Düşman denize döküldü... Mustafa Kemal kurtardı!.. Şenlik var.. Büyük şenlik var.. Çekilen acı bitti.. Hafif bir çiselemeden sonra bütün nurluğile, bütünışığıle güneş doğuyor!. Gidenler döüüyor.. Dönmiyenlerde , bir ün dalgası bıraktı geridekilere!. Buda az mı?... Dönmiyenlerin yavrusu babasını görmeyecek. Ne çıkar?.. Vatanın babalığı onlara yetmez mi?.. Onların anası , uzun Kış gecelerinde: Yavrum , deyecek , işte senin baban böyle bir savaşda tanrısına erdi.. Son damlasına değin yurduna verdi... Bu çocuklar savaşı daha iyi anlıyacak..

Mehmet geldi.. Kezban , Mehmedini kaybettiği yoldan yine buldu... Sevincinden deli gibi onu bağrına basdı.. Mehmed de Kezbanı göksüne çekdi... Amma.. Onu şeklile değil , kokusile tanımışdı... Sesinden bilmişdi... Çünkü Mehmed gözlerinin ışığını bu savaşa armağan vermişdi.

ÖZLENTİ

YAZAN : M. YALNIZ

Bırak öksüz kalbimi hayalin çiçeklesin ,
Bir Haber gelir diye yollarını beklesin ,
Ümitle bekleyişler gözlerin gibi güzel...

* * *

Hayalinle beraber açan derin akşamlar ,
Alev yağmuru gibi gelir kalbime damlar.
Duyarım saçlarını avuçlarımda tel tel...

* * *

Menevişli saryda iki yıldız bulurum ,
Gözlerindir deyerek ben seyre koyulurum,
Beni biraz avutur bu kırık öksüz emel...

Orta Anadolu Yaylasında Drayfarming Yöndemine Uygun Çalışmakla Kuraklığın Tesiri ne Derece Azaltılabilir.

Yazan : A. N. Kırac

Orta Anadolu yaylasında iyi ürün kaldırmak için , yağış rejiminin bir iktizası olarak tarlaları her ekim yılını müteakip nadasa bırakmak zarureti vardır. Nadas, tarlanın bir yıl sürülüp işlenmiş ve otsuz bir halde kalması demektir. Tarlayı nadasa bırakmakla toprak su ve nitrat bakımından kuvvetlenir.

Orta Anadolu'nun bir yıllık yağışı normal bir ürün kaldırmak için kâfi değildir.

Tarlayı nadasa bırakmakla iki yılın yağışı toprakta saklanmış olur. Ve en iyi bir nadasta bu irkilen yaşlık nadas yılı yağışının yarısına yakın olur. Eğer , mesela nadas yılı içinde 300 milimetre yağış olursa eyi bir nadasla bunun 150 milimetresini toprakta saklamak kabil olur. Aynı zamaada Orta Anadolu'nun yazı ve güzü kuraktır Bu sebebden tarlayı terkeden ekin toprağı kurutmuştur. Bu kuruluk ta kış aylarına kadar sürüp gider , yağış olmaz. Böyle kuru bir toprak içinde Mikroorganizmin çalışmasına imkân yoktur. Mikroorganizm çalışmayınca nebat için istifadeli nitrat toprakta irkilmez. Ve bu yüzden anıza ekilen buğday çok fena bir ürün verir.

Orta Anadolu mahsulünü sigorta etmek için evvel emirde anıza ekmeyi adet ve kaide harici yapmak lazımdır.

Orta Anadolu buğday çiftçiliğine geleceğı vaktinden evvel istidlâl bakımından bir takım değişmez alâmetler bulmak için henüz tetkiklerimiz kâfi derecede ilerlememiştir. Fakat şu muhak-

kaktırki tohumun gömüldüğü anda tarlanın ihtiva ettiği su ve nitrat miktarı gelecek yıl hesabına çok ümit verici bir alâmettir.

Anıza ekilen bir tarlada çok önem verdiğimiz şu iki alemetin her ikiside yoktur veya yok denecek kadar azdır.

Anıza ekilen ekinler, ancak ilkyazın yağış ve sıcaklık bakımından çok uygun gitmesi şartile bir şey verebilirler.

1 — Anıza ekilmiş kışlık Buğday

2 — Nadasa " " "

Kuraklığın tesir derecesini azaltmak için Drayfarming tarım yönteminin dayandığı hususiyetler şu başlıklar altında hulâsa olunabilirler.

- 1 — Nadasları sürme zamanı
- 2 — Nadaslarda ot savaşı
- 3 — Nadaslarda toprak gönenini yüzlek tutmak
- 4 — Nadaslarda toprak gıda maddelerini yerinde tutmak
- 5 — Güzden erken çimlenmeyi temin

NADASLARI SURME ZAMANININ ANADOLU ÇİFTÇİLİĞİNDE EHEMMİYETİ

Orta Anadolu çiftçiliğinde tarlaları nadasa bırakmanın su toplamak ve nitrat ırmak bakımından bir lüzum olduğu malum olunca evvel emirde bu hadiselerin toprakta nasıl ceryan ettiğini anlamak iktiza eder.

Orta Anadolu toprakları su bakımından taban ve kır arazi olmak üzere ikiye ayrılır. Tabanlarda yer altı suyuda ekinlerin yetişmesinde yardımcı olabilir. Kırarda yer altı suyu çok derin olduğundan ekinler ancak gökten gelen yağışların bıraktığı ıslaklıktan su ihtiyaçlarını temin ederler.

Yer altı suyu taban tarlalarda ekinlere su vermekle beraber yağmur suyunun toprağın yüzünde yaptığı yaşlık Çiftçiliğimizde en büyük rolü oynar. Çünkü toprağın nitrat ve diğer nebat gıdaları bakımından kalkınması daha doğrusu nebat hayatı için müsait bir vaziyet alması bu yüzlek yaşlığın toprak biyolojisinde çok önemli bir rolü olmasındandır.

Şu halde taban veya kır olsun bütün arazimizde yağış suyunun ehemmiyet ve kıymeti hemen hemen aynı derecededir.

Yağış sularının toprağa girmesi ve kurak devrede kaçırılması. Drayfarming yönteminin esas araştırma muvzularıdır.

Nadasları sürmek işinin bu iki mevzula olan alakası dolayısıledirki vaktinde ve en uygun bir şekilde sürülen nadas hem çok yağış suyunu içine alır ve hemde kaçırmaz. Vaktinde ve uygun bir şekilde yapılmış nadas Orta Anadolu için şu şekilde tarif edilebilir.

Ekin kalkdıktan sonra kış yağışları başlayıncaya kadar toprağı sürmek aktarmak lazım değildir. Halbuki yağışlı memleketlerin sisteminde anızları bozmak çok önemli bir iştir.

Bütün kış aylarındada tarla olduğu gibi kalabilir. Anızların olduğu gibi kalışı tarlanın fazlaca kar tutmasına sebep olur. İlkyaz

başlayınca yani toprak ısınıp nebatlarda bir büyüme ve yerden fıskırma görülünce nadasları sürmek zamanı gelmiştir. Orta Anadolu'nun sekiz yüz metre yüksekliğinde olan yerleri için bu başlangıç Mart ortasında başlamaktadır.

Otların büyüme faaliyeti Mart ve Nisan aylarının gece soğukları ve bazan bir kaç gün devam eden soğuk dalgaları ve kuvzetli kırağları dolayısıyla o kadar süratli ve şumullü olmaz.

Onun için Nisan nihayetinde kadar ideal nadas sürme devresi devam eder. Bu devre içinde sürülen nadaslarda mevsimin ratıp ve soğuk oluşu dolayısıyla fazla su kaybı olmaz ve otların faaliyetide durdurulduğundan toprak katıyyen su kaybetmez. Toprak mikroorganizmi için lazım olan havada bu sürme ile kâfi miktarda temin edilmiştir.

Eskişehir Drayfarming örnek çiftliğinde Disk pullukla nadas sürmesi

Eğer nadas sürmeleri daha fazla geciktirilirse hava ısındığından ot faaliyeti sü'atlenmiştir. Ve otlar toprağın çok büyük bir ehemmiyet verdiğimiz yüzlek gönenini kullanmış toprağı belkide altmış santim derinliğe kadar kurutmuşlardır. Otlar bir taraftan toprağın o devre içinde işe yarar nitratlarını kullanmışlardır. Bir taraftanda toprağı kuruttukları için mikroorganizmin çalışmasına ve çoğalmasına mani olmuşlardır. Bu gecikme yazın kurak günlerine

doğru uzadıkça tarlanın suyu azalmakta ve nitrat peyda olmamaktadır.

İşte onun içindirki nadas sürmeleri yaza doğru geçtikçe kaldırılacak üründe o nisbette azalmaktadır. Eskişehir Drayfarming istasyonunda 1931 denberi devam eden deneçlere göre muhtelif aylarda yapılmış nadasların dönüme verdiği buğday miktarları aşağıdaki cedvelde gösterilmiştir.

	Dört Yılın vasatı	
	Dönümden buğday Kg.	%
Mart nadası	170.5	100
Nisan nadası	160.	99.1
Mayıs nadası	141.8	83.5
Haziran nadası	97.	57.

Orta Anadolu yaylası çiftçileri her ne kadar erken nadasın faydalarını bilir görünüyorsa da tatbikatta bildikleri gibi hareket etmiyorlar veya edemiyorlar. Bu yüzden ilk nadas sürmeleri daima mayısdan sonraya kalıyor. Bu gecikmeden memleketin ne kadar zarar gördüğünü çıkarmak bir hesap meselesidir. Kuraklık vaziyeti karşısında geç nadasın hiç bir şey vermemesinde çok variddir. Nitekim kurak yıllarda tohumluğunu bile koruyamayan çiftçiler ilk nadas sürmelerine layık olan ehemmiyeti vermemiş kimselerdir. Orta Anadolu yaylası buğday ürünü normal vasatının yüz kilo etrafında bulunması bütün yaylada yapılan nadasların, geç yapılmış nadaslardan ibaret olduğunu bize işaret etmektedir. Her ne kadar vaziyet böyle isede bir parçada bu işin erken başarılabilmesi için çiftçimizin vesait ve kuvvetçe mücehhez olup olmadığına göz atmamız iktiza eder.

Bu ideal nadas sürme devresinde çiftçilerin çeki hayvanları kışdan yeni çıktığından çok zayıftır.

Orta Anadolu yaylası çiftçisi henüz çok iptidai ve pek az iş gören kara sapanla ve zayıf öküzlerle bu işlerini başarmaktadır. Beygirle çalışan çiftçiler için bile az gelen bu pek dar nadas mevsimi içinde böyle geri bir vasıta ve arık öküzlerle bu iş nasıl başarılabilir.

Mesela Eskişehir çevresinde oldukça modern araçlarla çalışan ve çeki kuvveti olarak beygir kullanan bir çiftçi iki çift beygirle günde azami yedi dönüm nadas sürebilmektedir.

Martın 15 inden Nisan sonuna kadar işe çıkılacak gün adedi yuvarlak hesap 30 gün olacağına göre iki çiftle çalışan bir çiftçi ideal nadas olarak azami 210 dönüm yer yapabilir. Normal bir yılda bu çiftçinin tohumluğu hayvan yemi ve kendi çoluk ve çocuğu yeygisi dışarı çıkarılırsa eline geçecek para 35 lira aylıklı bir memurunki kadardır.

Halbuki bütün Orta Anadolu yaylası göz önünde tutulursa böyle günde yedi dönüm iş çıkaracak iki çift beygir sahibi kaç çiftçimiz vardır?

Demek oluyorki köylümüzün bu şeraitte sigortalı ve istikrarlı bir gelir sahibi olması için evvel emirde bu iklimin icaplarına göre çalışması lazımdır. Bunda muvaffak olması içinde vasita ve kuvvetçe takviye edilmesi iktiza eder.

İlkyaz nadas sürme mevsiminin bu darlığına karşı Eskişehir Drayfarming istasyonunun bir buluşu vaziyeti kısmen ferahlandırmakta isede modern vasıtalarla techiz edilmeyen köylünün bu işi başarmasına maddi imkân yoktur.

Nadasların ilk sürme devresini gün dönümüne kadar uzaltmak için tarlaları mart içinde sür'atli iş çıkarır fakat toprağı çok yüzlek karıştıran aletlerle sürerek ot faaliyetini durdurmak lazımdır.

Bu suretle Mayıs, Haziran içinde esas sürmeyi yapmak kabil olmakta ve dönümden kaldırılan ürün miktarıda ideal nadas üzerinde yetişenden az olmamaktadır.

Eskişehir Drayfarming İstasyonunun bu husustaki buluşları aşağıdaki cedvelde gösterilmiştir.

	Üç Yıllık Vasatısı	
	Dönümden Buğday Kg.	%
İdeal nadas	185.5	100
Martta Diskharrow ve Mayıs nadas	168.2	106
Martta Diskharrow haziran nadası	150.5	98

- 6 — Mayıs nadası
- 7 — Martta diskharrowlanmış mayıs nadası
- 8 — Mart nadası
- 9 — Martta diskharrowlanmış Haziran nadası
- 10 — Haziran nadası

Nadas sürmelerinin ne kadar derin olması ve kaç defa aktarılması ve bu iş için hangi aletlerin kullanılması meseleleri nadas

sürme zamanının yaptığı tesir kadar mühim olmadığından kuraklıktan korunmada bu mevzulara verilecek bir yer kalmamaktadır.

Her ne kadar 15 sm. den daha derin sürmek ilkyaz aylarında bir kaç kere pullukla aktarmak toprakta fazla nitrat irkilmesine sebep olmakta isede bu fazlalık ancak yağışlı yıllarda tesirini göstermekte, kurak yıllarda ise bu nitrat fazlalığı bir fayda temin etmemekte ve hatta bazan zarar doğurmaktadır.

NADASLARDA OT SAVAŞI

Şimdiye kadar nadasların ilk sürmesi yapılmadan tarlada yetişecek otların toprak gönenini kullandığını ve mikroorganizmin çalışmasına mani olacak vaziyetler ihdas ettiğini söyledik.

Nadaslar sürüldükten sonrada muzur ot meselesine büyük bir ehemmiyet vermek lazım geldiğini ve hatta bu meselenin Drayfarmingin en büyük bir önemle göz önünde bulundurulacak bir mevzuu olduğunu tebaruz ettirmek için nadaslarda otun ne gibi zararlar yaptığını anlatmak lazımdır.

Orta Anadolu iklim şartları altında bilhassa kır arazide tarlaları sürmenin hemen hemen yegâne sebebi ot savaşıdır. ot olmasaydı böyle toprakları sürmeğe bile lüzum yoktu. Çünkü bu topraklar dondan ve sıcaktan kabarırlar, kâfi derecede havalanırlar.

Eskişehir Drayfarming İstasyonunda yapılan bir deneye göre 15 santim derinlikte sürülmüş bir tarla ile nadas yılı içinde otları elle alınmış ve hiç sürülmemiş bir tarla yağışlı yıllarda sürülmüşün lehine kurak yıllar ise hemen hemen müsavi ürün yetiştirmiştir. Böyle, olmakla beraber ot savaşını en vüsatli ve kârlı bir şekilde yapmak için tarlaları sürmekten başka bir çare yoktur.

Nadasların ilk sürmesi yapıldıktan sonra tarlalar yine otların. Bu otlanma sürmeden evvel olan otlanma derecesinde tehlike doğurur. Bu otlanmanın önüne geçmek için tarlalar ikinci defa aktarılır. Bu aktarmanın bilhassa yalnız ot öldürmek için yapıldı-

ğını bilmek ve ona göre bir iş yapmak muvaffakiyetli çiftçiliğin bir icabıdır. Çünkü bu ot savaşı sürmelerinde derin yapılan aktarmalar toprağı kurudurlar. Fazla kuvvet isterler. İşi güçleştirir ve pahalılaştırırlar.

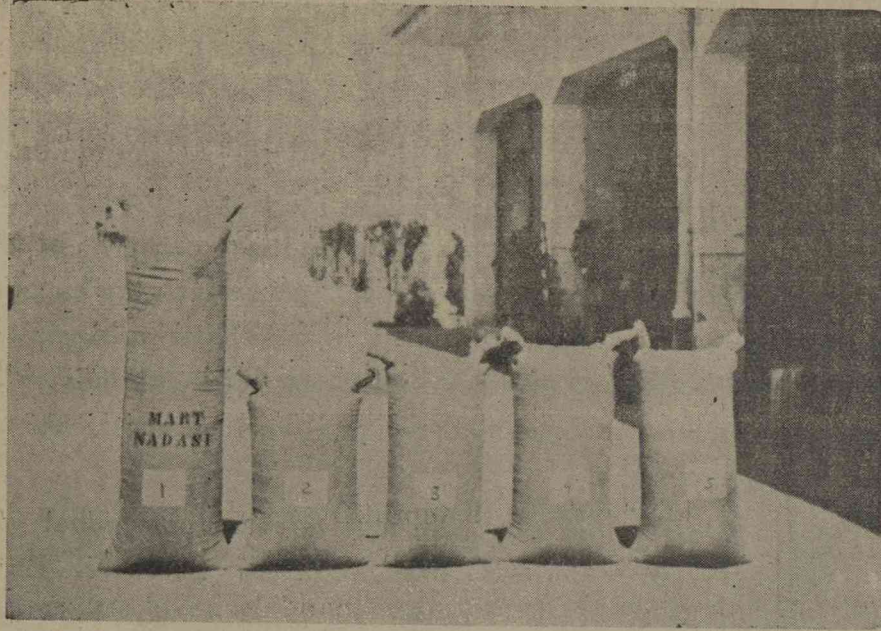
Toprağı kurutan, kuvvetten düşüren otlardır. Üzerinde ot bitmeyen bir tarla sürülmüş veya sürülmemiş olsun güneşin tesirile ancak 20 - 25 sm. derinliğe kadar kurur halbuki üzerinde ot biten bir tarla kurak devre sonunda muayene edilirse yerine göre bir buçuk iki metreye kadar kuruduğu görülür. Otların kökleri güneşin tesir edemediği yerlere kadar gider. Ve adeta toprağa çakılmış tulumba boruları gibi yer altı gönenini emüp yukarı çıkarırlar ve yapraklarından uçururlar.

Diğer bir bakımdanda otlar toprakta mevcut olan nebat gıdalarını kullanarak göğdelerinde uzvi şekillere çevirirler. Bunlar toprağa gömülse bile ihtiva ettikleri maddelerin tekrar işe yarar bir şekle geçmesi için büyük tahavvüllere ogramaları lazım gelir.

Şu halde ilk sürmesi yapılmış nadaslarda her halde ot savaşı yapmak çok lüzumlu bir işdir. Bu çok önemli işin kıymetini göz önüne koymak için Eskişehirde yapılmakta olan bir denecin bu günkü duruşuna bir göz gezdirmek vaziyeti çok aydınlatır.

	Dönümden Buğday Kg.	%
Temiz mart yadası	156.2	100
Ot savaşı yapılmamış Mart nadası	74.	47.5
" " " Nisan nadası	90.	57.7
" " " Mayıs nadası	101.9	65.4
" " " Haziran nadası	96.8	61.5

Görülüyorki erken yapılan nadaslarda eğer ot savaşı yapılmazsa geç yapılmış nadaslar kadar bile ekin yetiştiremezler. Orta Anadolu çiftçilerinin bir çok yıllar ot savaşı yapmamaları ve nadasları bir sürme ile bırakmaları yüzünden geç nadaslara kaçmaları çok yerinde bir iştir.

- 1 — Ot savaşı yapılmış Mart nadası
- 2 — Ot savaşı yapılmamış Mart nadası
- 3 — " " " Nisan "
- 4 — " " " Mayıs "
- 5 — " " " Haziran "

Fakat bu yüzden kaybedilen emek ve servet çok büyüktür. Bunun için nadaslarda otların bitmesine müsaade etmemek memleket varlığına yardım etmek demektir.

Ot savaşının ucuz ve suratli yapılabilmesi için Orta Anadolu çiftçisinin bir takım yeni vasıtalarla techiz edilmesine lüzum vardır. Ot savaşı için çiftçinin en çok kullanacağı yaraçlar kuraktan korunma işinin muvaffakiyete doğru yönelmesine sebep olacaktır.

NADASLARDA TOPRAK GÖNENİNİ YÜZLEK TUTMAK

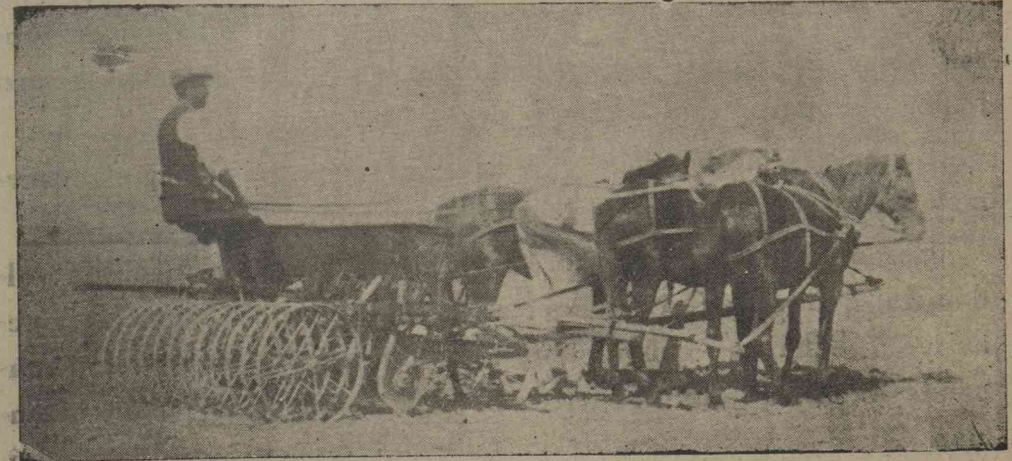
Kış yağışları toprağı oldukça derin tabakalara kadar ıslatır. Yaz aylarında bu ıslaklık evvela güneşin ve ruzgârların tesirile, sonrada otların veya ekinin müdahalesile uçup gider.

Nadas edilmiş bir tarlada ot bırakılmayınca güneşin ve ruzgârın tesiri tarlanın yalnız yüzlek olan kısmını kurutabilir. Bu kuruyan tabaka ne kadar az derin olursa ertesi yıl hesabına muvaffakiyet ümitleri iki bakımdan çoğalır.

[A] Bu sayede toprak fazla nitrat irker.

[B] Güzün azyağışlarının yaptığı ıslaklık kolayca nadas gönenine kavuşur. Ve erken çimlenme temin edilir.

Nadas gönenini yüzlek tutmak için en çok dikkat edilecek cihetler şu suretle sıralanabilir. Nadasların ilk sürmesini erken yapmak, nadası otsuz bırakmak, ot savaşı için derin batan aletler kullanmamak gün dönümü [Haziran] yağışlarını müteakip tarlayı tırmıklamak. Görülüyorki bu icaplar ancak Drayfarming prensiplerini iyi kavramış çiftçilerin başaracağı şeylerdir. Her hangi bir nadas güzün sekiz on santim derinlikte gönen saklıyorsa ertesi yıl için büyük bir varlıkla yeni devresine giriyor demektir. Yalnız bu göneni nasıl yukarda tutmak, prensipleri bilerek yapmakla mümküese, bu gönenden faydalanmakta aynı şekilde uyanık bulunmakla kabildir.

Eskişehir Drayfarming Deneme İstasyonunda
Pres dril Tohum ekme makinasile kuru tohum yatağına ekiş

NADASLARDA TOPRAK GIDA MADDELERİNİ YERİNDE TUTMAK

Orta Anadolu topraklarını nebat gıdaları bakımındanda üstün tutmak için gerek nadasları hazırlama işinde ve gerekse noksan-

ları tamamlama şeklinde ihtiyaçlara uygun ve bilgili çalışmak iktiza etmektedir.

Umumiyetle yaylada potas ve kireç mebzuldür. Hamızı Fosfor bakımından yer yer noksanlık gösteren bölgeler varsada hamızı fosforu bol olan yerlerde bile iklim şartlarımızın bir iktizası olarak işe yarar fosfor noksanlığı her zaman hiss olunur.

Toprağın yekûn azot miktarı yağışlı ülkeler topraklarına nazaran çok azdır. Böyle olmakla beraber eyi hazırlanmış nadaslarda teşekkül eden nitratla tasavvur edilemeyecek derecede ürün kaldırılabilir.

Bu iklim şartları altında az nebat yetişmesi ve toprak reaksiyonunun kaleviliği yüzünden dekompozisyonun çok çabuk olması sebepleriyle topraklarımız az uzvi maddeyi ihtiva ederler. Topraklarımızdaki azot azlığının sebebidir aynı şekilde izah olunabilir.

Orta Anadolu topraklarında bilhassa bu uzvi madde noksanlığını tamamlamağa çalışırsak büyük bir kalkınmanın tezahürüne şahit oluruz. Uzvi maddelerin dekompozisyonu bir taraftan nitratları çoğaltır, bir taraftanda husule gelen hamızlar sayesinde toprak kaleviyeti düşer ve işe yaramaz bir halde bulunan hamızı fosfor nebat hayatına elverişli bir terkibe geçer.

Bu hakikatlar bilinince yapılacak tetbirin ne olacağını kestirmek bir parça araştırmayı icap ettirmektedir.

Her ne kadar çiftlik gübresi vermekle bu iş en kestirme yoldan hal edilirse Orta Anadoluda vüs'atli çiftçilik yapılması mecburiyeti ve hayvan azlığı, hayvan gübrelerinin mahrukat makamında kullanılışı gibi sebeplerle bunun yapılmasına imkân bulunmaz. Böyle olmakla beraber çiftçilerin gübrenin toprakta yaptığı bu kalkınmayı göz önünde tutarak her yıl bir iki dönümlük tarlalarını gübrelemeleri ve çiftlik gübresinin ne büyük bir millî servet olduğunu anlamaları ve kavramaları lazımdır.

Bundan başka fazla sapları tarlaya atmak suretilede topraklarımızda bir kalkınma görülmektedir. Eskişehirde 1933 denberi devam eden bir denecin bu günkü durumu aşağıda gösterilmiştir.

	Dönümden	Buğday Kg.	
	1933	1934	Vasati
Gübresiz Mart nadası	181.5	165.	173.2
Dönüme 4 ton çiftlik G. nadas	366.	273.7	305.0
Dönüme 1 ton samanlı nadas	242.1	183.7	224.0
Döcüme 1 ton saman ve 25 kg. Azotlu gübreli nadas	245.5	202.5	219.9

1935 Kurak yılı denecinin neticesinde aşağıdaki resimde canlandırılmıştır.

- 11 — Dönüme 4 ton çiftlik gübreli nadas
- 12 — " 1 " saman ve 25kg. azotlu gübre verilmiş nadas
- 13 — " 1 " " verilmiş nadas
- 14 — Gübresiz Mart nadası

Kuraktan korunma işinde çiftçinin bu meseleye büyük bir önem vermesi cidden tavsiyeye değer. Çünkü kuvveti yerinde olan bir tarla eğer eyi nadas yapıldıysa muhakkak çiftçinin yüzünü güldürür. En sıkıntılı devrelerde çiftçilerin böyle gübreli tarlalarıdır ki onların imdadına yetişir.

Mamafi burada zikretmeden geçemeyeceğiz. Fazla gübrelenmiş tarlalar eğer eyi nadas edilmezlerse ve bilhassa ekim işleri Drayfarming prensiplerine uygun yapılmazsa kurak yıllarda böyle

tarlalar daha evvel yanarlar. Onun için çiftçilerin bu tarlaları hayvanlarını ve kendilerini her hangi bir tehlikede aç bırakmaya-
cak bir istinatgâh olarak bilmeleri ve böyle tarlalara her türlü
ihtimam ve gayreti sarfetmeleri lazım gelmektedir.

GÜZDEN ERKEN ÇİMLENMEYİ TEMİN ETMEK

Orta Anadolu Yaylası çiftçilerinin kuraktan korunma savaşında
muvaffak olmaları için başlı başına dikkat edecekleri bir mevzu
olarak verilebilecek olan bu güzden erken çimlenmenin temin edil-
mesi meselesi ayrı bir rapor olarak hazırlanmıştır. Böyle olmakla
beraber buradada bir nebze bahsedeceğiz.

Orta Anadolu yaylasının tarımsal bir bakımdan kusurlarının
birisi güz kuraklığıdır. Eğer güzler yağışlı olsaydı kurak bu kadar
müessir olmayacak ve arasına çiftçi büyük zararlara ve sıkıntılara
oğramıyacaktı. İklimin bu kusurunu insan aklının buluşları ve
tetbirleriyle gidermeğe çalışmak ve arasına meydana gelen fırsat-
lardan faydalanmak çarelerini bilmek her çiftçinin büyük bir
önemle dikkat edeceği şeylerdir.

Orta Anadolu yaylasında her çiftçi nadaslarının göennini yüz-
lek tutmak için lazım gelen tetbirleri almalı ve güz yağışlarından
azami istifade etmek imkânlarını araştırmalıdır.

Bu işin muvaffakiyetle başarılması için bu gün köylünün elin-
deki vasıtalar kâfi değildir. Çiftçilerin her halde göneni yüzlek
tutmak için tırmık ve kültivatöre ve güzün erken çimlenmeyi
temin içinde modern tohum ekme makinelerine ihtiyacı vardır.
Her iki işin suratli yapılabilmesi içinde beygiri çeki hayvanı ola-
rak kullanması iktiza eder.

Netice: Orta Anadolu yaylasında kuraklığın tesirinden kaçın-
mak ve korunmak için Drayfarming tarım yönteminin icaplarına
uygun çalışmakla elde edilecek imkânlar ve neticeler bu günkü
tarım sistemimizin temin ettiğinden çok geniş ve emin olacaktır.
Orta Anadolu yaylası çiftçilerini kalkındırmak için lazım olan
araçlar bir para mukabili ve kolaylıkla temin olunabilir. Asıl on-
ları prensiplerin icaplarına alıştırmak ve pratiklerinde bu icapları
hakim kılmak için açılacak savaş bir parça çetin olacaktır.

Her ne kadar kendilerine yapılan tavsiyeler günlük pratikle-
rine pek aykırı olan şeyler değılsede hayatlarında uzun yılların
bıraktığı bir takım fena itiyatlar ve ihmaller bu işlerin günü
gününe dönmesine mani olabilir. Yapılacak devrimin muvaffaki-

yeti için bütün icapları vaktinden evvel düşünmek ve çiftçinin
karşısına çok kuvvetli çıkmak, maruz kalınacak itirazların maddi
ve manevi karşılıklarını evveldan hazırlamak lazımdır.

Zaman zaman dünyanın başka başka bölüklerinde kuraklığın
zararlar yaptığı işidilir.

Orta Anadolunun kara nadaslı tarım yöntemi kadar kuraklığın
tesirini azaltan ve neticeyi sigorta eden emin bir tarım yöntemi
yoktur.

Biz Türkiyede yerleşmiş bir yöntemin ıslahile oğraşıyoruz.
Başka iklimlerin hususiyetleri kara nadaslı bir yöntemi icap ettir-
mediğinden böyle memleketlerde olan kuraklar çiftçiyi daha
hazırlıksız ve ihtiyatsız bulur. Bu yüzden kurağın tesiri oralar-
da elbette büyük olur.

Eskişehir Drayfarming Deneme İstasyonu Labratuarı

[N] ye

İKİ DUYGU

İlk gün daha.. Sevdimmi?... Umut , korkularıyla ,
Çıktım yine gönlümde buruk duygularıyla ,
Çıktım ve gezindim ;
Ruhun acı , hummalı , soluk derdine endim ,
Bilmezken o neymiş ve nedenmiş!...

Yelpazeliyor gökleri hep gizlenen eller..
Dilsiz gece.. hep sanki bütün gölgeli yerler
Dalgın.. Ve karanlık düşünürlerken ezilmiş gibidirler!..
Çıktım ve gezindim ,

Ruhun acı , hummalı , soluk derdine indim!..
Sonsuz gece.. Mahmur görünen çamlar uyanmış ;
Serpilmiş uzaklıklara , göklerden uzanmış
Binlerce kıvılcımlı , kömürden bir ağustos...

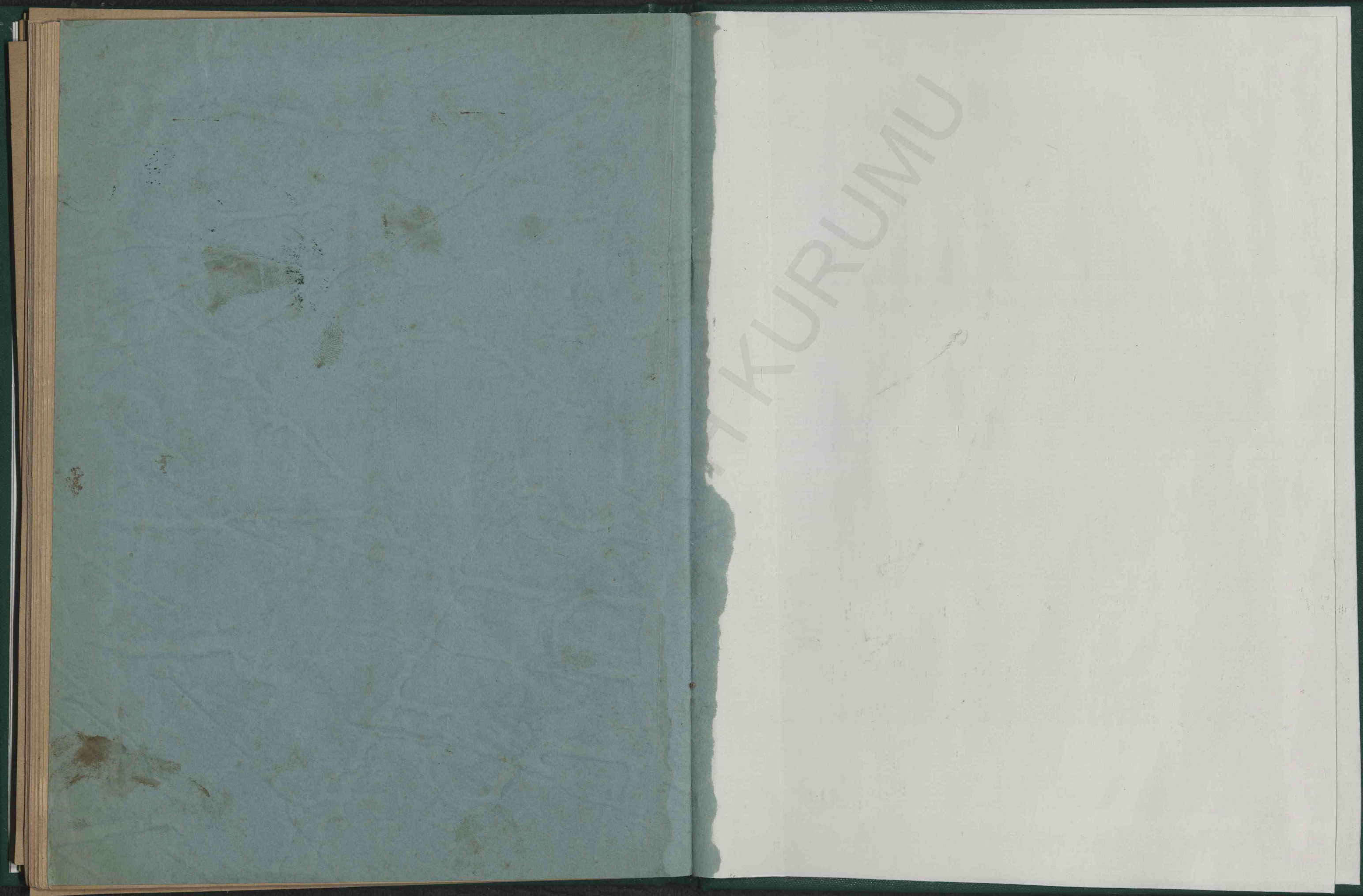
Baktım : Bu uzun nehre dökülmüş gibi toz toz
Aksile bütün bir gece rüyasını gizler..
Nehrin kararan benzinin üstündeki izler
Birde çatılır ; sanki bu boşlukta belirsiz , Bir his

Yahut yine bir isli temastan çekinirler..
Bir gizli temastır ki uyuşmuş görünenler ,
Sessiz uyuyan dallara sonsuz nefesiyle ,
Hep tatlı sesiyle
Söyler geceden , sevgiden , aşktan ve şirden...
Dolmuş sanırım, boşluğa bir ruh ki esirden...

Yalnız bütün etrafa tahayyüller örerken ,
İssiz gecenin ruhunu her an sezerek ben
Gezdim yine her sahilin en kuytu yerinde ,
Hep af ve günahlar uyuyan gölgelerinde...

Yalnız iki his doğdu bütün bunlara rağmen ;
Yalnız iki his sardı bütün ruhumu birden ,
Bunlar : Biri azgın , biri rüyalı ve parlak ;
Bunlar : Biri korkum ve kuruntum.. Biri : Sen , Aşk...

N. OK

TÜRK TARİH KURUMU

Korum Adı: TÜRK TARİH KURUMU
Sicil No: 255.7.2/24/807731
DERGİLER HALKEVİ 27-30 (1935) Markası: .MARKASIZ
Bulunduğu Yer: Konusu: TÜRKÇE

